

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

**Způsobilost nezletilých k právním úkonům
v českém a německém právu**

Diplomová práce

Marta Kořířková

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

březen 2011

estné prohlá-ení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dneí ..

Podpis

Obsah

Úvod.....	3
1. Pojem - zp sobilost k právním úkon m.....	4
2. Historie	6
2.1 římské právo.....	6
2.2 eská právní historie	9
2.2.1 Nejstar-í vývoj.....	9
2.2.2 Obecný ob anský zákoník.....	10
2.2.3 St ední ob anský zákoník.....	12
2.3 Historie n mecká.....	13
3. N mecká právní úprava.....	14
3.1 Vymezení jednotlivých stup	15
3.2 Nezletilý nezp sobilý k právním úkon m.....	15
3.2.1 Zastoupení nezletilého	16
3.2.2 Právní d sledky nezp sobilosti k právním úkon m.....	17
3.3 Nezletilý omezený ve zp sobilosti k právním úkon m (ein beschränkt geschäftsfähiger Minderjährige)	18
3.3.1 Výhradní právní prosp ch (lediglich rechtlicher Vorteil).....	19
3.3.2 P edchozí souhlas zákonného zástupce (Einwilligung).....	22
3.3.3 Paragraf o kapesném (Taschengeldparagraf)	24
3.3.4 Následné schválení zákonným zástupcem (Genehmigung)	25
3.3.5 Jednostranné právní úkony	27
3.3.6 áste ná zp sobilost k právním úkon m	28
3.4 Doru ení projevu v le nezletilému (Zugang von Willenserklärung bei dem Minderjährigen).....	29
4. eská právní úprava	32
4.1 Nabytí zletilosti.....	33
4.2 Rozumová a volní vysp lost	35
4.3 Kritéria hodnocení právního úkonu	38

4.4	Zákonné zastoupení nezletilého a správa jeho jmění	40
4.5	Dědictví nezletilosti k právním úkonům.....	43
4.6	Rozpor mezi ochranou dobré víry smluvního partnera a ochranou nezletilého.....	45
4.7	Právní úprava nezletilosti k právním úkonům.....	46
4.8	Zvláštní úpravy.....	47
4.8.1	Deliktivní nezletilost	47
4.8.2	Testovací nezletilost.....	48
4.8.3	Nezletilost určitých otčověných souhlasným prohlášením rodičů a výkon rodičovské zodpovědnosti.....	48
4.8.4	Procesní nezletilost.....	50
4.9	Vládní návrh rekonstrukce občanského zákoníku	50
	Závěr	59
	Seznam zkratk.....	62
	Použitá literatura	63
	časopisecké články.....	65
	Legislativní dokumenty:.....	66
	Judikatura:	66
	Resumé.....	68
	Legal capacity of minors in Czech and German Law	69

Úvod

Tato práce je věnována způsobilosti nezletilých k právním úkonům. Hlavní otázkou, kterou se tato práce zabývá, je, do jaké míry a za jakých podmínek jsou děti a mladiství způsobilí právně relevantně jednat a ovlivňovat tak své právní vztahy. Právní řády nacházejí pro vymezení způsobilosti osob v historii i v současnosti různé koncepce řešení. K tématu jsem provedl studium na právnické fakultě Universität Passau v Německu v rámci studijního programu LLP Erasmus. Ve výuce německého soukromého práva je této otázce věnována značná pozornost, úprava je zcela odlišná od české a dle mého názoru velmi zajímavá.

Práce je rozdělena do čtyř základních částí. První část je věnována obecnému vymezení pojmu způsobilost k právním úkonům, druhá část pak historickému vývoji tohoto institutu od základů, které položilo římské právo, až po současnost.

Vzhledem k tomu, že jsem k studiu této problematiky a k zamýšlení se nad různými aspekty řešení této otázky provedl právní studium německé právní úpravy, je tak koncipována i tato práce, kdy se nejprve věnuji ucelenému výkladu německé úpravy způsobilosti k právním úkonům a teprve následně výkladu úpravy české.

V obou částech je vždy nejprve třeba vymežit, jak jednotlivé úpravy definují pojem šnezletilý, jak reflektují ve svých úpravách vývoj způsobilosti k právním úkonům v závislosti na vývoji osobnosti nezletilého. Následně se věnuji otázce hodnocení právního úkonu, jaká kritéria pro hodnocení právního úkonu obě úpravy ovlivňují a jaká je závislost způsobilosti k právním úkonům na povaze úkonu. Další kapitola pojednává o tom, jak se obě úpravy vyrovnávají s případným rozporem mezi ochranou nezletilého jako slabší smluvní strany a ochranou dobré víry smluvního partnera ve způsobilost nezletilého k právním úkonům.

Závěrečná kapitola pojednává o připravované rekodifikaci občanského práva v České republice, a jak se návrh nového občanského zákoníku vyrovnává s úpravou způsobilosti nezletilých k právním úkonům.

V závěru je pak krátké zhodnocení obou úprav, jejich výhod a nevýhod a dopadů na praxi.

Obsah následujícího textu vychází z právního stavu k březnu 2011.

1. Pojem - zp sobilost k právním úkon m

Zákonná úprava českého občanského zákoníku ani německého občanského zákoníku neobsahuje legální definici pojmu zp sobilost k právním úkon m. Právní teorie rozlišuje pojmy zp sobilost k práv m a povinnostem a zp sobilost k právním úkon m jako dva základní typy zp sobilosti. Obma tímto pojmy je nadázený pojem právní zp sobilost subjekt , kterou se rozumí jednak jejich zp sobilost k práv m a povinnostem, jednak jejich zp sobilost k úkon m.¹ Zp sobilost k práv m a povinnostem je zp sobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, tedy zp sobilost být subjektem práv a povinností. Pokud jde o fyzické osoby, zp sobilost k práv m a povinnostem má každá fyzická osoba od svého narození a navíc ji zákon přiznává i dosud nenarozenému potomku dítěti, narodí-li se živě (§ 7 odst. 1 OZ). Zp sobilost k práv m a povinnostem bývá označována jako právní subjektivita, a ten, kdo ji má, je tak potenciálním subjektem práv a povinností.² Aby se však osoba stala subjektem konkrétního práva i povinnosti, musí zde zpravidla existovat určité právně relevantní jednání subjektu. Aby toto jednání mohlo přinést právní následky, být závazné a vymahatelné, je nutné, aby právní řád co nejpřesněji vymezil, které subjekty jsou k takovému jednání zp sobilé. Soukromé právo je ovládáno zásadou autonomie v le, na základě které mohou jednotlivé osoby o svých právních vztazích samostatně rozhodovat a na základě své v le je upravovat. Z této přirozenoprávní zásady plyne, že zp sobilost k právním úkon m má v zásadě každý, pokud není zákonem nebo na základě zákona ve své zp sobilosti omezen.³ Zp sobilost musí být vázána na určitou míru rozpoznávací a určovací schopnosti, subjekt musí dosáhnout určitého stupně vosplosti v le a intelektu.⁴ Obecným předpokladem toho, aby právo přiznávalo určitým osobám zp sobilost právně relevantně jednat a nést za takovéto své jednání odpovědnost, je dostatečná zp sobilost v le subjektu, schopnost správně hodnotit následky svého jednání a zároveň schopnost

---

¹ KNAPPOVÁ, Marta, et al. *Občanské právo hmotné I*. 4. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2005. s. 185.

² Tamtéž

³ LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. vyd. München : C.H.Beck München, 2004. Rechtsgeschäfte, s. 447

⁴ FIALA, Josef; KINDL Milan, et al. *Občanský zákoník. Komentář . I.díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009 s. 43

v závislosti na tomto zhodnocení ovládat své jednání.⁵ Kde chybí některá z těchto schopností, nemůže být projev vůle osobou pístitelný. Vymezení zp sobilosti k právním úkonům má sloužit jak pro vytvoření právní jistoty v právním styku, tak hlavně ochranu subjektů, které jsou ve zp sobilosti omezeny z důvodu nedostatku vůle nebo duševních schopností. Toto omezení musíme sice na jednu stranu vnímat jako zásah do zásady rovnosti mezi všemi subjekty, resp. osobami, v tomto případě se však jedná o zásah ve prospěch těchto osob a to za účelem jejich ochrany.⁶ Proto také bývá zp sobilost k právním úkonům vymezena negativně tak, že po dosažení určitého věku požívá zp sobilosti k právním úkonům každá osoba, pokud není na základě zákona ve zp sobilosti omezena.⁷ Všechny osoby mají tedy zp sobilost k právům a povinnostem, avšak zp sobilost k právním úkonům mají jen ty, kterým ji přiznává objektivní právo.

Zp sobilost k právním úkonům lze na základě výše uvedeného vymezit jako zp sobilost vlastními úkony přivodit právní následky, zejména nabývat práv a stávat se subjekty právních povinností, dále ale také vlastními úkony práva a povinnosti mít, zajistit, zp sobit jejich zánik, požádat o splnění dluhu apod.⁸

Zp sobilost k právním úkonům je třeba vymezit vůči zp sobilosti k protiprávním úkonům, označované též jako deliktní zp sobilost. Prof. Knappová ve své monografii⁹ vymezuje pojem zp sobilosti k úkonům, a tu dále dělí na zp sobilost k právním úkonům tj. k takovému chování, které je v souladu se zákonem a jímž subjekty projevují zejména vůli zaloužit, změnit nebo zrušit práva a povinnosti, a zp sobilost k protiprávním úkonům (deliktům). Delikty pak dále dělí na delikt v širším smyslu, který představuje porušení práva jako takového, tedy například smluvních závazků, a delikt v užším smyslu, kdy se jedná pouze o mimozávazkové porušení práva. Zp sobilost právně relevantní porušení závazků

---

⁵ KNAPPOVÁ, Marta. Právní subjektivita a zp sobilost k právním úkonům v eskoslovenském občanském právu. *Rozpravy SAV*. 1961, . 11, s. 15.

⁶ ROUŠEK, F.; SEDLÁK, J., et al.: *Komentář k eskoslovenskému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, I. díl*. 1. vyd. Praha: Linhart, Praha 1935 a 1937, s.207

⁷ MUSIELAK, Hans-Joachim. *Grundkurs BGB*. 10. vyd. München : C.H.Beck München, 2007. s.135 .

⁸ ELIÁŠ, Karel, et al. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář, 1. svazek*, 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s.82

⁹ KNAPPOVÁ, Marta. Právní subjektivita a zp sobilost k právním úkonům v eskoslovenském občanském právu. *Rozpravy SAV*. 1961, 11, s. 15.

může pouze ten, kdo je dle zákona způsobilý ke splnění takového závazku. Proto způsobilost

k protiprávním úkonům, pokud jde o porušení závazku, splývá se způsobilostí k právním úkonům. Zvláštní vymezení způsobilosti k protiprávním úkonům se tedy vztahuje pouze na delikty mimosmluvní.

Právní řády se v různých způsobech snaží zobecnit zkušenosti s vývojem jednotlivých složek a předpoklad pro poznání způsobilosti u nezletilých a podle těchto zkušeností diferencovat mezi různými věkovými skupinami nezletilých. Historické i současné právní řády znají v podstatě i základní principy úpravy způsobilosti k právním úkonům. První možností je stanovení určitých věkových hranic, při jejímž dosažení vzniká způsobilost pro některé druhy právních úkonů, druhou je umožnit nezletilému individuálně některé úkony se souhlasem těchto osob, případně státních orgánů, a třetí užívanou koncepcí je vymezení obecného kritéria bez konkrétních věkových hranic. Samozřejmě nejsou ani vyloučeny varianty kombinující některé z uvedených přístupů.¹⁰

U nás se ve veřejnoprávní sféře uplatňuje princip první, pokud neodkazuje na obecnou úpravu soukromoprávní. Soukromoprávní úprava je však v občanském zákoníku koncipována na principu třetím, a to jak v konstrukci způsobilosti k právním úkonům, tak i deliktní způsobilosti.¹¹ Soukromoprávní úprava ve Spolkové republice Německo je pak postavena v BGB na principu prvním ve spojení s principem druhým.

2. Historie

2.1 Římské právo

Právní institut způsobilosti k právním úkonům se mohl a vyvíjel v průběhu historie. V závislosti na státním zřízení, uspořádání společnosti, právním a sociálním postavení osob. Ale také v různých zemích je způsobilost k právním úkonům dříve a mladistvých koncipována na různých principech, které se v historii mění.

---

¹⁰ HRUTÁKOVÁ, Milena. *Dítě, rodina, stát*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1993. s. 49

¹¹ VYHNÁNEK, Leoš. K právní otázce způsobilosti nezletilých k právním úkonům a dosažení zletilosti. *Acta universitatis Palackianae Olomucensis facultas Iuridica*. 1999, ročník 1., číslo 1, s. 158

Základ vývoje kontinentální evropské právní kultury tvoří právo římské, to položilo základy mnoha právním formám, které jsou i nejnovějšímu právu blízké a mnohdy jsou s formami moderního práva prakticky totožné.

Na rozdíl od soudobého práva římské právo nepoznávalo právní subjektivitu tak, jak byla výše vymezena, tj. způsobilost mít práva a povinnosti, v něm subjekt má římané trvali na zásadu, že subjektem práv a povinností může být pouze člověk, kterého římské právo označuje jako svobodného. Vedle svobodných lidí existovali otroci, lidé svobody zbavení, kteří neměli právní subjektivitu a byli tak pouze předmětem práv. I římské právo spojovalo způsobilost k právním úkonům na podmínku dosažení určitého věku a rozlišovalo osoby podle věkových hranic.

První skupinu tvořily děti do 7 let, tyto označovalo římské právo jako *infans*, jejich věk právo nepoznávalo žádnými právními úkony, dítě tak nemělo žádnou způsobilost k právním ani protiprávním jednáním. Má sice plnou právní subjektivitu, ale jednat za něj musí buď otec, nebo poručník, kterému je dítě podřízeno.¹²

Druhou kategorií tvořili, tzv. nedospělci starší než děti (*impuberes infantia maiores*). Dospělost se dosahovalo fyzickou zralostí, ta se lišila podle pohlaví a zjišťovala se tělesným ohledáním. Od toho bylo úpěsem ustoupeno a byly stanoveny pevné věkové hranice, 14 let u mužů a 12 let u žen. Nedospělec mezi 7. a 14. rokem života měl omezenou způsobilost k právním úkonům. V případě, kdy se jednalo o nedospělce, který nebyl podřízen moci otce (*persona sui iuris*), musel mu být ustanoven poručník (*tutor*).¹³ *Tutor* pak spravoval poručenec v majetek, pečoval o jeho výchovu. Nedospělec byl oprávněn sám činit pouze takové úkony, které výhradně zlepšovaly jeho právní postavení. K úkonům, které zakládaly nějaké povinnosti nedospělce, nebo mu ubíraly jakékoli právo, nebo jej jinak zatěžovaly, pak byla nutná přítomnost *tutora*. V opačném případě u oboustranně zavazujících smluv a vztahů, působilo toto jednání v případě nedospělce pouze

---

¹² KASER, Max. *Römisches Privatrecht*, 19. vyd. München, C.H.Beck München, 2008, s. 86

¹³ KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEPEK, Michal. *Římské právo*, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995 s. 76

v jeho prospěch a nikoli k jeho tíži. Z takového úkonu byl pak nedospělý pouze oprávněn, ale nemohla mu vzniknout žádná povinnost.¹⁴

Těto kategorie byly osoby dospělé od *pubert*. Podle staršího práva nabýval člověk s dospělostí ihned plnou způsobilost k právním jednáním a neúčivalo se žádné další omezení.

Kolem roku 200 př. n. l. zavedl Praetor v zákon (*lex Plaetoria*) další v zákonnou hranici. Tato hranice chránila osoby mladší 25 let a to jak mufl, tak ženy. Do 25 let je dospělý člověk nezletilec (*minor viginti quinque anni*), jeho způsobilost k právním úkonům je sice neomezená, avšak je zákonem nově chráněn před zneužitím jeho mladické nerozváženosti a nezkušenosti jinou osobou. Osoba, která se dopustila podvodu na nezletilci, se stala osobou bezctnou (*infamis*) a byla jí uložena pokuta, kterou mohl vymáhat nejen podvedený, ale i každá římská občanka, jednalo se tedy o tzv. *actio popularis*. Zákon dále umožňoval, aby si nezletilec vyřádal pro správu svého majetku opatrovníka (*curator minorum*), který nezletilci radil a kontroloval jeho hospodaření s majetkem.¹⁵ Nezletilec mohl také o ochranu požádat praetora a to hlavně ve formě žaloby o navrácení do předchozího stavu (*restitutio in integrum*), kdy praetor na základě žaloby posoudil okolnosti konkrétního případu a na základě tohoto posouzení mohl prohlásit skutečnost, která nezletilce postihovala, za nenastalou.

Rímské právo také od konce 3. století př. n. l. upravovalo institut prominutí let (*venia aetatis*), který umožňoval zbavit se omezení ve způsobilosti k právním úkonům před dosažením stanoveného věku. Mohl je prominout císař mufl, kteří dosáhli věku 20 let, a ženám, které dosáhly 18 let.¹⁶

---

¹⁴ KASER, Max. *Das Römische Privatrecht*. 2. vyd. München : C.H.Beck München, 1971. Die Handlungsfähigkeit, s. 276

¹⁵ KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEPEK, Michal. *Rímské právo*, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995 s.

77

¹⁶ Tamtéž, s. 77

2.2 *eská právní historie*

2.2.1 Nejstar-í vývoj

I v eské nejstar-í historii hrál p i vymezení zp sobilosti osob svou roli v prvé ad v k, dále pohlaví a společenské postavení. Ve star-ích dobách v t-inou lidé neznali sv j v k, proto se na v k usuzovalo z vn j-ích fyzických znak a podle zemských práv byla p esn ur ena procedura tzv. ohledání let. V rámci nezletilosti se rozli-ovala doba do tzv. post ifin, to je p iblifn do sedmi let, kdy byly d ti symbolicky p ijímány za leny komunity, a potom doba do zletilosti, která byla ur ována sekundárními pohlavními znaky (vousy u chlapc , prsa u d v at)¹⁷.

Pozd ji se jifl zletilost ur ovala v závislosti na v ku. Kniha Tova ovská stanovila hranice zletilosti tak, fle u p íslu-ník stavu panského je to u mufl 16 let, u dívek 14 let, u mufl stavu rytí ského 17 let, u dívek 15 let a u poddaných mufl 18 let a u dívek 16 let.

V eském zemském právu pak byla ur ena v roce 1549 obecná hranice dosp losti 20 let a pro m – any 18 let, pro dívky 15 let. Dívky mohly získat zletilost také provdáním. Ve výjime ných p ípadech mohl nezletilec pofládat panovníka a zemský soud o prop j ení let, a tím o prominutí p ekáfky nedostatku zp sobilosti k právním úkon m. Prop j ení zletilosti bylo v-ak do asné a vázáno k ur ítemu ú elu.¹⁸

D ti byly zásadn v moci otce a p ed nabytím zletilosti nem ly fládnou zp sobilost k právním úkon m. V p ípad smrti otce zastupoval nezletilé poru ník. V p ípad zemských práv se jednalo o nejblifl-í p íbuzné, s tím, fle poru níkem mohly být i fleny. P vodn poru ník p i nakládání s majetkem nepodléhal kontrole. V právní terminologii byl ozna ován jako mocný poru ník. Pozd ji po dosažení zletilosti poru ence mu musel poru ník provést vyú tování ze svého hospoda ení. Tento poru ník se pak nazýval v cný poru ník.¹⁹

---

¹⁷ BÍLÝ, Ji í. *Právní d jiny na území R.* 1. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2003. 360-361 s. ISBN 80-7201-429-3

¹⁸ MALÝ, Karel et al. *D jiny eského a eskoslovenského práva do r. 1945.* 4 vyd. Praha : Leges, 2010, s. 122

¹⁹ BÍLÝ, s. 361, MALÝ, s. 126

2.2.2 Obecný ob anský zákoník

Na římskou tradici pak navazují ob anskoprávní kodifikace 19. století, které jsou postaveny na p írozenoprávní teorii.

Obecný zákoník ob anský (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*, zkratka ABGB) byl základem ob anského práva v habsburské monarchii po celé 19. století aíl do jejího zániku. Byl vyhlá-en 1. ervna 1811 patentem císa e Franti-ka I. . 946 Sb. z. s. s platností pro v-echny zem rakouského císa ství, s výjimkou zemí uherských. Do eskoslovenského právního ádu byl p ejat zákonem ze dne 28. íjna 1918, . 11 Sb. z. a n. o z ízení samostatného státu eskoslovenského, který je tradi n ozna ován jako tzv. recep ní norma. ánek 2. tohoto zákona stanovil, že ve-keré dosavadní tuzemské a íské zákony a na ízení prozatím z stávají v platnosti a stávají se tímto sou ástí eskoslovenského práva. Sou ástí eskoslovenského právního ádu se tak stal i obecný ob anský zákoník z roku 1811, který od 28. íjna 1918 platil jako tzv. eskoslovenský obecný zákoník ob anský.²⁰ Platil v-ak pouze na eském území, nebo recep ní normou byl do eskoslovenského právního ádu p enesen dualizmus, jenfl panoval v rakousko-uherské monarchii. Na území n kdej-ího Uherska tak p etrvalo p vodní uherské, p eváíln oby ejové právo. V období první republiky probíhaly rozsáhlé diskuse o podob nové kodifikace ob anského práva, nakonec byla p ijata koncepce, podle které m l být obecný ob anský zákoník pouze kompletn revidován a p izp soben novému právnímu uspo ádání. P íravený návrh ze dne 4.12.1936 v-ak nebyl parlamentem p ijat a obecný ob anský zákoník tak z stal ve své p vodní podob v platnosti aíl do 31.12.1950 a jeho platnost ukon il aíl ob anský zákoník . 141/1950 Sb.

Obecnou úpravu zp sobilosti k právním úkon m obsahuje § 21 ABGB. Ten p iznává zvlá-tní zákonnou ochranu osobám, které nejsou zp sobilé si své záleíitosti obstarávat samy. Tuto ochranu poíívají osoby pro nedostatek v ku a dále osoby, které

---

²⁰ DRÁPAL, Lubomír; BURET, Jaroslav. P edmluva. In ROU EK, F.; SEDLÁ EK, J., et al.. *Komentá k eskoslovenskému obecnému zákoníku ob anskému a ob anské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 1. Praha : Linhart, Praha, 1935-1937

nejsou schopny ovládat své jednání nebo nejsou s to rozpoznat důsledky svého jednání, tyto ABGB označuje jako "zuiví, flení, blbí, dále osoby, kterým bylo soudem omezeno nakládání s jejich majetkem prohlášením marnotratníka, a nakonec osoby nepítomné a obceř." ²¹ Osoby nezletilé dle ABGB zcela po vzoru římského práva dle vkových hranic na děti, které jeť nedovrily 7 let, nedospěly do dosažení 14 let a nezletilé, které jeť nedosáhli dle povodního znění zákoníku z roku 1811 24 let a později byla zákonem . 447 Sb. z. a n. ze dne 23. 7. 1919 snížena tato vková hranice na 21 let. Ochrana osob nesvéprávných pro nedostatek vku spoívá jednak ve snížení svéprávnosti, jednak v tom, že je jim a ze zákona nebo na základě rozhodnutí ustanoven zástupce. ²²

Ustanovení § 21 obsahuje toliko obecnou úpravu, která vymezuje jednotlivé kategorie osob a piznává nezletilým právo na zvlátní ochranu ze zákona, dále však neuvádí, jakým způsobem a do jaké míry jsou jednotlivé skupiny nezletilých chráněny. Obecný občanský zákoník pak v dalších částech obsahuje řadu zvlátních ustanovení pro jednotlivé typy právních úkonů a pro jednotlivé kategorie nezletilých. ²³

Nezletilí dle ABGB podléhali otcovské moci. Podle ust. § 152 byl otec povinen své nezletilé dítě zastupovat a dítě v otcovské moci se nemohly platně zavazovat bez otcova povolení, alespoň konkludentního. Zákoník však znal i množství ustanovení, jimiž omezení dětí, zejména mezi třináctým a čtyřicetým (jedenadvacátým) rokem zmizely. ²⁴

Obecný občanský zákoník obsahuje také po vzoru římského práva institut prominutí let (*venia aetatis*), který umožňoval nabytí svéprávnosti před dosažením zákonem stanovení vkové hranice. Svěprávnost tak dle ustanovení § 174 ABGB mohla být povizněním rozhodnutím, nezletilci, který dosáhl vku 18 let, a to vzhledem k tomu, že zletilosti se dle zák. . 447/1919 nabývalo dosažením 21 let, podmínkou byl souhlas otce k spropuťením z moci otcovské. Vedle toho nabýval svéprávnosti rovněž syn, který dosáhl vku 20 let

---

²¹ ROU EK, F.; SEDLÁ EK, J., et al.. *Komentář k eskoslovenskému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*, I. díl. 1. vyd. Praha: Linhart, Praha. 1935 6 1937, s.207

²² Tamtéž s. 210

²³ Tamtéž s. 211

²⁴ VYHNÁNEK, Leo-. K právní otázce způsobnosti nezletilých k právním úkonům a dosažení zletilosti. *Acta universitatis Palackianae Olomucensis facultas Iuridica*. 1999, ro. 1., . 1, s. 160

a otec mu dovolil, aby si založil vlastní domácnost. Svěprávnosti bylo dále možno nabýt úředním rozhodnutím, kterým mu bylo povoleno, aby provozoval samostatnou činnost dle § 252 ABGB.²⁵

2.2.3 Střední občanský zákoník

Po roce 1948 se nastalé změny nevyhnuły ani kodifikaci občanského práva a výústním právníké dvouletky se stal nový občanský zákoník vydaný pod č. 141/1950 Sb. s účinností od 01.01.1951. Jeho vydáním došlo ke konečnému odstranění dualismu a sjednocení občanskoprávní úpravy na celém území Československa. Nově přijatý občanský zákoník měl za úkol opustit tradiční principy, na kterých stálo dosavadní soukromé právo, a nahradit je novými odpovídajícími novému uspořádání společnosti. Vzhledem k časové tísně v době nové kodifikaci byli nuceni vyjít z nerealizovaného návrhu občanského zákoníku z roku 1936 a zároveň spolupracovat s právníky předválečné doby. Navzdory inovativním tendencím si tak OZ1950 zachoval základní rysy civilního kodexu ve smyslu kontinentální tradice.²⁶ V oblasti způsobilosti k právním úkonům tak střední občanský zákoník navazuje na tradiční římskoprávní pojetí i na obecný občanský zákoník a stanovuje v dané hranice. V dané hranice jsou stanoveny odlišnosti od obecného občanského zákoníku, hranice pro dosažení zletilosti je snížena na 18 let a další hranice jsou stanoveny na 6 a 15 let. Způsobilost k právním úkonům vzniká v plném rozsahu dosažením zletilosti. Předemf nezletilý mladší než 6 let je k právním úkonům zcela nezpůsobilý; za něj jedná jeho zákonný zástupce. Prvního stupně způsobilosti nabývá nezletilý dosažením hranice 6 let. Kdo dovršil 6. rok, je sám způsobilý jen k takovým úkonům, které jsou mu výhradně ku prospěchu, a k uzavírání smluv, před nichž se plní hned před jejich uzavřením a které jsou předimované jeho věku (§ 12 odst. 1 OZ1950). Nezletilý, který dovršil 15. rok, navíc nabývá způsobilosti k uzavírání pracovních smluv a k nakládání s odměnou za vlastní práci (§ 12 odst. 2 OZ1950). Zletilosti a s ní plně způsobilosti

---

²⁵ ROUŠEK, F.; SEDLÁČEK, J., et al.. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*, I. díl. 1. vyd. Praha: Linhart, Praha. 1935 a 1937, s. 210

²⁶ KUKLÍK, Jan, et al. *Vývoj československého práva 1945-1989*. 1. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. s. 519

k právním úkonům pak lov k nabývá dosažením v ku 18 let nebo uzavřením manželství. Pokud není nezletilý k právním úkonům podle zákona zp sobilý, jedná za nezletilce mladšího 15 let jeho zákonný zástupce (§ 14 OZ1950). Nezletilec, který dovršil 15. rok, jedná sám nad rozsah stanovený zákonem pouze s povolením svých zákonných zástupců.²⁷

Tradiční úpravu stanovení v kových hranic a odstupované zp sobilosti k právním úkonům opouští nápravní řád s přijetím nového obanského zákoníku ze dne 26. února 1964 vydaného pod číslem 40/1964 Sb. Podle doprovodné zprávy k tomuto zákonu, kterým byl dříve platný zákon OZ1950 zrušen, bylo rozliování tří v kových kategorií jen mechanickým a nevýstífným kritériem.²⁸ Z tohoto důvodu nová právní úprava toto pojetí neprevzala a nyní platné právo v důsledku toho rozlišuje vzhledem k zp sobilosti obana k právním úkonům z hlediska v ku pouze osoby zletilé a nezletilé.

2.3 Historie n mecká

I na n meckém území, stejně jako v Rakousku, se v 19. století projevila snaha o kodifikaci obanského práva. Vypracování jednotné kodifikace však dlouho bránila skutečnost, že podle ústavy měli v tomto odvětví zákonodárnou pravomoc členové spolku. První zákonné vymezení pojmu zp sobilosti k právním úkonům u nezletilých tak nacházíme v pruském zákoně "Všeobecné zemské právo" (*Allgemeine Landrecht*) z roku 1875.²⁹ Toto vymezení bylo později komisí pro celon meckou obanskoprávní kodifikaci přijato. Říšský sněm si právo vydávat obanskoprávní předpisy osvojil až v roce 1873. První návrh kodifikační komise z let 1887-1888 byl odmítnut pro svou údajnou romanistickou a asociální povahu neodpovídající n meckému smýšlení. V roce 1895 komise předložila nový návrh, který Říšský sněm po dalším předpracování v roce 1896 schválil jako n mecký obanský zákoník (*BGB - Bürgerliches Gesetzbuch für das Deutsche Reich*). Nový zákoník nabyl účinnosti 1.1.1900 a zařadil se k nejvýznamnějším obanskoprávním kodifikacím a stal se vzorem pro zákonodárce v mnoha dalších zemích

---

²⁷ VYHNÁNEK, Leoš. K právní otázce zp sobilosti nezletilých k právním úkonům a dosažení zletilosti. *Acta universitatis Palackianae Olomucensis facultas Iuridica*. 1999, ro. 1., .1, s.161

²⁸ Důvodová zpráva k z. . 40/1964 Sb.

²⁹ SELTENREICH, Radim, et al. *Dějiny evropského kontinentálního práva*. 3.vyd. Praha : Leges, 2010. s.416

(např. Japonsko). V zákoníku se mísily prvky liberalismu 19. století a německé pandektistiky.³⁰ Zásadou pandektistů tedy je v první řadě nepochybně sledně zpracovaný pojmový aparát, s kterým pak pracuje celé soukromé právo. Německy je však německému občanskému zákoníku vyřetána přílišná komplikovanost.

3. Německá právní úprava

Německý občanský zákoník (BGB) přijatý v roce 1896 představuje celé 20. století a tvoří základ německého soukromého práva i dnes. Německá právní úprava tak zůstala do dnešního dne upevněná z římského práva přejaté koncepce, stanovení v pevných hranicích a odstupované právní způsobilosti.

Úprava způsobilosti k právním úkonům je v německém právním řádu velmi rozsáhlá a promítá se v ní systematika celé právní úpravy a principy, na nichž stojí. Ke základním principům, na kterých spoívá celé soukromé právo, je princip autonomie v le (*Privatautonomie*). Tato zásada vychází z ústavního práva na sebeurčení a umožňuje každé jednotlivé osobě na základě své svobodné v le provádět právní úkony a jimi zakládat, měnit nebo rušit právní vztahy. Úelem ve které této právní úpravy je hlavně ochrana osob nezpůsobilých vytvořit si vlastní v le.³¹ Vedle toho se v případě nezletilých zohledňuje i výchovný charakter, který by měla úprava hrát, tak aby se nezletilý postupně pod dohledem svých rodičů učil nakládat s finančními prostředky a obstarávat si své v le. Co se týče ochrany smluvního partnera, i zde je dána jednoznačná přednost ochraně osoby omezené ve způsobilosti k právním úkonům před ochranou dobré víry smluvního partnera. Ochrana nezletilého má tak vždy přednost před ochranou důvěry v právním styku.³²

BGB pokud jde o způsobilost k právním úkonům, hovoří v zásadě vždy o projevu v le, nikoli o právním úkonu. Vedle toho pak na základě § 130 a 131 BGB může být

---

³⁰ SCHELLE, Karel et al. *Právní dějiny*. 1. vyd. Plzeň: Aleš, 2007. s. 270

³¹ CZEGUHN, Ignacio. *Geschäftsfähigkeit - beschränkte Geschäftsfähigkeit - Geschäftsunfähigkeit*. 1. vyd. Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH & Co., 2003. s. 27. ISBN 3-503-07474-0

³² LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. München: C.H. Beck München, 2004, s. 449

projev v le na projevení v le (odevzdání projevu v le - *Abgabe der Willenserklärung*) a p ijetí projevu v le druhou stranou (*Zugang der Willenserklärung*).

Jak jifl bylo vý-e uvedeno, n mecká právní úprava se drfí zavedené tradice stanovení v kových hranic, ve kterých je spat ováno zabezpe ení právní jistoty tím, fle se postaví na jisto, k jakým právním úkon m je osoba ur itého v ku zp sobilá. Na rozdíl od eského právního ádu, kde toto závisí na posouzení smluvních stran, zda je konkrétní právní úkon p im ený rozumové a volní vysp losti p im ené nezletilým daného v ku. N mecký právní ád p esn stanoví také kritéria pro posouzení právního úkonu. Stanovení v kových hranic zobec uje typický vývoj lidské osobnosti v závislosti na jejím v ku.

BGB p edstavuje základní kodex pro celou oblast soukromého práva, proto se úprava zp sobilosti k právním úkon m tak, jak je upravena v BGB uplatní i v dal-ích soukromoprávních odv tvích, pokud tyto neobsahují vlastní zvlá-tní ustanovení.

3.1 Vymezení jednotlivých stup

BGB se v nuje otázce zp sobilosti k právním úkon m v §§ 104 a násl. Nezletilé osoby rozd luje v kovou hranicí 7 let na nezletilé zcela nezp sobilé k právním úkon m a nezletilé omezené ve zp sobilosti k právním úkon m. Zletilosti nabývá fyzická osoba stejn jako v eském právu dosažením v ku 18 let (§ 2 BGB).

3.2 Nezletilý nezp sobilý k právním úkon m

První stupe tak tvo í d ti do sedmi let v ku. D ti, které je-t nedovr-ily sedmi let jsou dle § 104 bodu 1. BGB zcela nezp sobilé k právním úkon m a platí pro n stejná úprava jako pro osoby zbavené zp sobilosti k právním úkon m v d sledku du-evní poruchy, která je iní zcela nezp sobilými k právním jednáním. Právní d sledky jednání osoby nezp sobilé k právním úkon m jsou pak stanoveny jednotn pro ob tyto skupiny osob.

Rozhodujícím okamfikem dovr-ení sedmi let v tomto p ípad je dle ustanovení § 187 odst. 2 BGB a § 188 odst. 1 BGB konec posledního dne sedmého roku fivota, cofl je

den předcházející dni, který se s ním shoduje se dnem narození osoby.³³ Vková hranice je stanovena pevně na základě typizace a zobecnění zkušeností s psychickým vývojem nezletilých bez ohledu na stupeň výzrállosti konkrétní osoby. Hranice ukončených sedmi let byla převzata z římského práva a také z práva nejvýznamnějších německých právních oblastí. Sporné je, zda i v dnešní době tato vková hranice odpovídá poznatkům současné psychologie vývoje osobnosti člověka a potřebám moderní doby.³⁴

Do sedmi let věku dle práva nemají dostatečnou schopnost rozpoznávací a úrovně a jejich jednání právo neprodukuje žádné právní následky. Jedná se zde tedy o absolutní nezpůsobilost k právním úkonům. Projev vůle takové osoby je v důsledku nezpůsobilosti k právním úkonům vždy nicotný (§ 105 odst. 1 BGB). Povaha právního úkonu tak v případě nezletilého nehraje žádnou roli. Nezletilý do sedmi let nemůže ani přijmout dar, který by byl výhradně v jeho prospěch. Jeho právní úkon nelze ani posvítit souhlasem zákonného zástupce, ani dodatečným schválením.

Obecně se způsobilost k právním úkonům předpokládá a § 104 BGB upravuje nezpůsobilost k právním úkonům jako odchylku od obecné způsobilosti osob. Úkolem osoby, která se případně nezpůsobilosti dovolává, proto bude tuto nezpůsobilost v konkrétním případě prokázat. Pokud v případě nezletilých věku do sedmi let znamená toliko dosádní, že v době konkrétního jednání taková osoba ještě nedosáhla věku sedmi let.³⁵

3.2.1 Zastoupení nezletilého

Nezletilý nezpůsobilý k právním úkonům se nemůže sám vůbec účastnit právního styku, proto za něj musí za něj vždy jednat druhá osoba, jeho zákonný zástupce. Tím jsou dle německé právní úpravy v první řadě oba rodiče nezletilého dítěte.³⁶ Zastupování

---

³³ STAUDINGER, Julius, et al. *BGB-Neubearbeitung 2004*, § 104 Rn. 2 [online]. Berlin : Sellier-deGruyter, 2004 [cit. 2010-06-21]. Dostupné z WWW: <www.beck-online.de>

³⁴ Tamtéž, § 104 Rn. 3

³⁵ Tamtéž, § 104, Rn. 18

³⁶ HEIDEL, Thomas, et al. *AnwaltKommentar BGB Band 1: Allgemeiner Teil und EGBGB*. 1. Bonn : Deutscher Anwalt Verlag, 2005. s. 433. ISBN 3-8240-0602-2.

nezletilého tvoří součást tzv. rodičovské péče (*elterliche Sorge*).³⁷ Jestliže rodiče dítěte nejsou manžele, je zákonným zástupcem dítěte v zásadě matka (§ 1626a odst. 2 BGB).³⁸ Oprávnění zastupovat dítě však není neomezené a k zákonem stanoveným úkonům rodiče potřebují souhlas soudu. Jedná se například o právní úkony, které se týkají nakládání s nemovitostí nebo jiným právem k nemovitosti nebo k registrované lodi, dále pak o právní úkony, kterými zákonný zástupce disponuje s celým majetkem nezletilého, s diktivním, které připadá nezletilému a o právní úkony týkající se úplatného nabytí nebo zcizení provozu výdělečné činnosti, uzavření společenské smlouvy, kumulování prokury apod. (§ 1643, 1821 a 1822 odst. 1, 3, 5, 8 BGB).

Pokud není nezletilé dítě z nějakého důvodu v péči rodičů, je mu ustanoven poručník a ten má za úkol pečovat o nezletilé v obdobném rozsahu jako rodiče, tj. jako o majetek, tak o osobnost dítěte.

Vedle toho může být dítěti ustanoven opatrovník, a to pro konkrétní případ, kdy vyřízení konkrétní záležitosti v zájmu dítěte, kde rodiče nebo poručník nemohou dítě zastupovat, například v případě možného stětu zájmu.³⁹

3.2.2 Právní důsledky nezpůsobilosti k právním úkonům

Následky nezpůsobilosti k právním úkonům jsou stanoveny v ustanovení § 105 odst. 1 BGB, takto je projev vůle osoby nezpůsobilé k právním úkonům je nicotný (*nichtig*). Cílem tohoto ustanovení je tak jako u celkové úpravy této otázky ochrana. Zprvu ochrana nezletilého, který je v tomto případě chráněn před vlivy důsledky veškerého svého jednání, ale zároveň i právní jistoty, která je dána právními, je nicotný bez jakéhokoli dalšího zkoumání povahy právního úkonu i v závislosti konkrétní osoby. Nezpůsobilost k právním úkonům zde vlastně vyjadřuje neschopnost k vytvoření si právně relevantní vůle.

---

³⁷ Rodičovskou péčí tvoří povinnosti a práva pečovat o nezletilé dítě, obsahuje péči o osobnost dítěte a jeho majetek (§ 1626 odst. 1 BGB)

³⁸ LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. München : C.H.Beck München, 2004, s. 451

³⁹ SÄCKER, Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 1/Teilband 1: Allgemeiner Teil: §§ 1-240. ProStG*. 5. München : C.H.Beck, 2006. § 107 marg. 8. ISBN 978-3-406-54841-3

Ú ast osob nezp sobilých k právním úkon m v právním styku je tak zcela vylou ena. Jakýkoli projev v le nesvéprávné osoby, tak nem fle mít fládné právní následky. Nicotnost projevu v le osoby nezp sobilé k právním úkon m nelze fládným zp sobem zhojit. Jak bylo vý-e uvedeno, souhlas i schválení jednání osoby nezp sobilé zákonným zástupcem nehraje v tomto p ípad fládnou roli. Pokud by zákonný zástupce cht l daný úkon provést, muselo by se jednat o jeho zcela nový úkon nezávislý na p edchozím úkonu nezletilého a ten by m l právními ú inky ex nunc.

3.3 Nezletilý omezený ve zp sobilosti k právním úkon m (ein beschränkt geschäftsfähiger Minderjährige)

Omezená zp sobilost k právním úkon m je mezistupn m mezi plnou zp sobilostí k právním úkon m, která vzniká zletilostí, a nezp sobilostí nezletilých mlad-ích sedmi let. Nezletilí omezení ve zp sobilosti k právním úkon m jsou tak za zákonem stanovených podmínek k n kterým právním úkon m zp sobilí zcela samostatn a k n kterým s p isp ním zákonných zástupc nebo soudu.⁴⁰ U nezletilého omezeného ve zp sobilosti k právním úkon m tak máme dva zp soby jednání nezletilého. Za prvé za nezletilého jedná jeho zákonný zástupce, zde se úprava nijak neli-í od nezletilého zcela právn nezp sobilého, a za druhé dává zákon za vymezených podmínek nezletilému mofnost za sebe jednat sám.⁴¹ Nezletilým omezeným ve zp sobilosti k právním úkon m se v nuje § 106 a násl. BGB.

Ustanovení § 106 spolu s § 2 BGB vymezuje, kdo je nezletilý omezený ve zp sobilosti k právním úkon m. Jedná se o nezletilého, a contrario k zletilému dle § 2 BGB, tedy o osobu, která nedovr-ila 18 let a která zárove dovr-ila sedmi let.⁴²

---

⁴⁰ SOERGEL, Hans Theodor, et al. *Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Hebungsgesetzen, Band 1, Allgemeiner Teil (§§ 1 - 240)*. 12. nov p eprac. Stuttgart : Kohlhammer GmbH, 1987. 643 s. ISBN 3-17-009433-5

⁴¹ MEDICUS, Dieter. *Allgemeiner Teil des BGB*, 9. vyd. Heidelberg: Müller Verlagsgesellschaft, 2006, s. 219

⁴² KÖHLER, Helmut. *BGB, Allgemeiner Teil*. 33. vyd. München : C.H.Beck München, 2009. s. 130

Co se týká projevu v le osoby nezletilé omezené ve zp sobilosti k právním úkon m, projevy v le takové osoby jsou v sice v zásad neplatné, ale za ur itých zákonem stanovených podmínek m fle nezletilý projev v li platn . Na základ p edpoklad , které zákon pro projev v le nezletilého pofladuje, pak n mecký právní řád rozli-uje projevy platné a projevy tzv. podmín n neplatné i dosud neplatné (*schwebend unwirksam*).

Pro posouzení podmínek platnosti projevu v le nezletilého je v první ad nutné rozd lit projevy v le na ty, které p iná-ějí nezletilému výhradn právní prosp ch, a ostatní projevy v le.

3.3.1 Výhradní právní prosp ch (lediglich rechtlicher Vorteil)

Nezletilý pot ebuje v zásad dle ustanovení § 107 BGB k platnému projevu v le p edchozí souhlas (*Einwilligung*) zákonného zástupce, tato zásada je prolomena výjimkou. U právních úkon , které p iná-ějí nezletilému toliko právní prosp ch, chybí pot eba ochrany nezletilého, z tohoto dvodu zde není nutný ani souhlas zákonného zástupce.

Otázkou v-ak je, kdy nezletilý skrz projev v le získává výhradn právní prosp ch. Zákon výslovn hovo í o právním prosp chu jako protikladu k jakémukoli jinému, hlavn hospodá skému prosp chu. P i hodnocení právního úkonu je tak zcela lhostejné, zda je právní úkon pro nezletilého ekonomicky výhodný i nikoli. Zkoumáme naopak pouze to, jaké následky má právní úkon na právní postavení nezletilého. Právn neprosp -né, jsou tak ve-keré právní úkony, které s sebou nesou úbytek práv nebo vznik n jaké povinnosti pro nezletilého.⁴³ Z tohoto vyplývá, fle pokud právní úkon zakládá i pouze jedinou povinnost nezletilého (a je takový úkon jinak pro nezletilého zcela jednozna n výhodný), nejedná se o výhradn právn prosp -ný úkon ve smyslu, jak jej vymezuje zákon a z tohoto dvodu je k takovému úkonu nutný souhlas zákonného zástupce.

Takovéto zákonné vymezení má sv j hlavní ú el ve vytvo ení právní jistoty. Hodnocení ekonomické výhodnosti pro nezletilého m fle být v mnoha p ípadech sporné. Není mofné vřdy dohlédnout ve-keré ekonomické d sledky, které m fle jednotlivý právní

---

⁴³ BORK, Reinhard. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs*, 3. vyd., Tübingen: Mohr Siebeck 2006, s. 376

úkon do budoucna mít. Proto BGB volí takto striktní vymezení kritéria pro hodnocení právního úkonu.

Vedle právní jistoty máme v tomto ustanovení spatřovat jednu funkci, a to funkci výchovnou. Ne všechny právní úkony, které by byly pro nezletilého ekonomicky výhodné, jsou v rámci výchovného působení z pedagogického hlediska na vývoj nezletilého vhodné.⁴⁴

Naopak při posuzování právních následků na nezletilého nehraje roli, zda povinnosti, které vzniknou nezletilému, vzniknou na základ právního úkonu nebo přímo v jeho důsledku na základ zákona.⁴⁵ Jednalo by se například o vznik povinnosti zaplatit daň z převodu nemovitosti, darovací daň apod.

Při hodnocení právního úkonu hraje klíčovou roli dělení právních úkonů na tzv. dispoziční právní úkony (*Verfügungsgeschäft*) a závazkové právní úkony (*Verpflichtungsgeschäft*) a uplatnění tzv. *Trennungsprinzipu* a *Abstraktionprinzipu*. *Verpflichtungsgeschäft* je právní úkon, na základ kterého vzniká povinnost subjektu plnit a zároveň tím vzniká nárok jiného subjektu požadovat plnění z tohoto úkonu.⁴⁶ *Verpflichtungsgeschäft* je vlastně závazkový právní vztah, který vzniká v zásadě ze smlouvy, výjimkou může vzniknout i jednostranným právním úkonem například veřejným příslibem dle § 657 BGB nebo příslibem zisku dle § 661 BGB. *Verfügungsgeschäft* je naproti tomu právní úkon, který působí bezprostředněm dotčeného práva, jedná se o převod práva, jeho zrušení nebo změnu jeho obsahu apod.⁴⁷ *Verpflichtungsgeschäft* a *Verfügungsgeschäft* jsou posuzovány jako dva různé samostatné právní úkony. Tato zásada je označována jako tzv. *Trennungsprinzip*. Zároveň se uplatní tzv. *Abstraktionsprinzip*, který znamená, že platnost obou těchto právních úkonů je na sobě navzájem nezávislá.⁴⁸

Toto rozdělení hraje důležitou roli v posouzení platnosti jednotlivých jednání nezletilého, protože při uzavření konkrétní smlouvy posoudíme každý právní úkon zvlášť.

---

⁴⁴ Tamtéž, s. 376

⁴⁵ Tamtéž, s. 377

⁴⁶ KÖHLER, Helmut. *BGB, Allgemeiner Teil*. 33. vyd. München : C.H.Beck München, 2009. s. 39

⁴⁷ MUSIELAK, Hans-Joachim. *Grundkurs BGB*. 10. München : C.H.Beck München, 2007. s.122

⁴⁸ Tamtéž, s.122

Tak například uzavřel nezletilý kupní smlouvu a dojde-li na základě této smlouvy k vzájemnému plnění, posuzujeme daný případ jako 3 právní úkony. Kupní smlouva představuje *Verpflichtungsgeschäft*, touto smlouvou vzniká závazek kupujícího zaplatit kupní cenu a nárok požadovat převod vlastnictví předmětu kupní smlouvy, zároveň vzniká povinnost prodávajícího převést vlastnictví k věci a nárok požadovat zaplacení kupní ceny. Kupní smlouva, jako *Verpflichtungsgeschäft* nemůže pro nezletilého v žádném případě představovat právní úkon, který mu přináší toliko právní prospěch, protože stojí na straně kupujícího i prodávajícího, vždy mu z tohoto úkonu vzniká nějaká povinnost. Pokud dojde k plnění na základě smlouvy, jde o dva samostatné *Verfügungsgeschäfte*. Za prvé se jedná o převod vlastnictví předmětu koupě a za druhé o převod sumy peněz, která představuje kupní cenu. Z těchto právních úkonů je pak platný pouze ten právní úkon, kterým nezletilý vlastnictví nabývá. Stojí-li nezletilý na straně kupujícího, platně nabude vlastnictví k předmětu koupě, nemohl však platně převést vlastnictví k penězům, které představují kupní cenu, a i tímto úkonem totiž dochází k úbytku práv nezletilého a je tedy pro něj právně nevýhodný a vyžaduje ke své platnosti souhlas zákonného zástupce.

Z tohoto vyplývá, že *Verpflichtungsgeschäft* je platný bez souhlasu zákonného zástupce jen v případě, že z nich vzniká povinnost pouze pro smluvního partnera odlišného od nezletilého. U dvou a vícestranných smluv je tak díky jejich synallagmatickému charakteru výhradně právní prospěch nezletilého vyloučen a k jejich platnosti je vždy třeba souhlasu zákonného zástupce nezletilého. *Verfügungsgeschäft* je pak bez souhlasu zákonného zástupce platný jen v případě, že jím dochází k dispozici ve prospěch nezletilého. Převod vlastnického práva nebo pohledávky na nezletilého je tak bez dalšího platný, jestliže s ním není spojena žádná povinnost.⁴⁹

Sporná je pak otázka posouzení právních úkonů, které sice přímo pro nezletilého žádný negativní právní následek nemají, ale díky nim vzniká nebo může vzniknout povinnost. Za takovou povinnost můžeme označit například povinnost související s vlastnictvím nemovitosti, nebo povinnost uzavřít smlouvu o povinném pojištění apod. Ze znění ustanovení § 107 BGB, které uvádí *„durch die Willenserklärung“*, což znamená

---

⁴⁹ ERMAN, Walter et al. *Bürgerliches Gesetzbuch. Handkommentar*, 12. vyd. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2008, s. 260

skrze projev v le, by bylo možno výkladem dovodit d lení na povinnosti vznikající bezprost edn z právního úkonu a povinnosti vznikající v souvislosti s právním úkonem, ale na základ n jaké dal-í skute nosti. Pro posouzení právních následk by se pak zohled ovaly pouze povinnosti vznikající p ímo z právního úkonu. Judikaturou i praxí je v-ak p eváfn zastáván názor, dle kterého je správný pouze takový výklad, který chrání zájmy nezletilého. Takf e i takové úkony, v souvislosti s kterými vzniká povinnost nezletilého, je nutné pokládat za úkony, které nep íná-í nezletilému výhradn právní prosp ch, a tudífl i k nim je nutný souhlas zákonného zástupce.⁵⁰

Vedle toho existují právní úkony, které jsou ozna ovány jako tzv. neutrální právní úkony (*Neutrale Geschäfte*) a nemají ani negativní ani pozitivní vliv na právní postavení nezletilého. V tomto p ípad tak chybí ú el normy, kterým je ochrana mladistvého, proto je ustanovení § 107 BGB vykládáno tak, f e se uplatní na p ípady, kdy daný právní úkon nezletilému nep íná-í fládný neprosp ch, a právní úkon neutrální je tak platný i bez spolup sobení zákonného zástupce.⁵¹

3.3.2 P edchozí souhlas zákonného zástupce (Einwilligung)

Obecná úprava právních úkon , závislých na souhlasu (*Zustimmung*) t etí osoby obsahuje § 182 a násl. BGB. N mecká právní úprava rozli-uje mezi p edchozím souhlasem (*Einwilligung*) dle § 183 BGB a následným schválením právního úkonu dle § 184 odst. 1 BGB (*Genehmigung*).

Právní úprava celé zp sobilosti k právním úkon m je postavena na principu, podle kterého nezletilý omezený v zp sobilosti k právním úkon m pot ebuje ke svému právn relevantnímu jednání p edchozí souhlas zákonného zástupce. Výjimkou jsou vý-e uvedené právní úkony, které neznamenaají pro nezletilého právní neprosp ch. N mecká právní úprava poufívá pojmu *Einwilligung* pro p edchozí souhlas osoby, na jejímfl souhlasném projevu v le závisí platnost ur ítého právního úkonu. Pokud zákonný zástupce ud lí p edchozí souhlas s právním úkonem, je projev v le nezletilého bez dal-ího platný. Souhlas

---

⁵⁰ MEDICUS, Dieter. *Allgemeiner Teil des BGB*, 9. Heidelberg: Müller Verlagsgruppe, 2006, s. 220

⁵¹ BORK, Reinhard. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs*, 3. vyd., Thübingen: Mohr Siebeck 2006, s. 380

může být projevěn jak vůči nezletilému, tak vůči jeho smluvnímu partnerovi (§ 182 odst. 1 BGB). Souhlas lze odvolat až do přijetí právního úkonu druhou stranou, které je právní úkon určen. Odvolání souhlasu může být stejné jako jeho udělení projevono jak vůči nezletilému, tak vůči jeho smluvnímu partnerovi (§ 183 v té druhé BGB). Udělením souhlasu se nijak nemění status nezletilého jako omezeného ve způsobilosti k právním úkonům na rozdíl například od svolení k provozování výdělečné činnosti podle § 112 BGB a povolení nastoupit do zaměstnaneckého nebo služebního poměru podle § 113 BGB, kde se svolením zákonného zástupce schváleným soudem se stává pro daný okruh právních úkonů nezletilý plně způsobilým.⁵² Souhlas také může být udělen v jakékoli formě, nemusí to být forma, která je povinná pro daný právní úkon, na nějž se souhlas vztahuje (§ 182 odst. 2 BGB). Souhlas může být nezletilému udělen v určitém rozsahu. V první řadě se jedná o souhlas k jednotlivému právnímu úkonu, tak to i vyplývá z ustanovení zákona. Zákonný zástupce může ale na základě výkladu s přihlédnutím k účelu právní normy udělit také generální souhlas pro určitý okruh právních úkonů. Souhlas ale nemůže být tak široký, aby se dostal do rozporu s účelem právní normy, kterým je ochrana nezletilého.⁵³ Zákonný zástupce se tak nemůže zbavit zcela odpovědnosti a pravomoci kontrolovat a schvalovat právní úkony nezletilého. Jako například takového generálního souhlasu je v literatuře uváděno například souhlas udělený k uskutečnění kolikadenní prázdninové cesty nezletilého, který v sobě zahrnuje souhlas ke všem právním úkonům krytých účelem souhlasu jako je koupě jízdenky, zaplacení ubytování, stravování, atd. Pokud jde o rozsah uděleného souhlasu, sporné je, zda se udělený souhlas k právnímu úkonu vztahuje také na související a následné právní úkony, jakými jsou například odstoupení od smlouvy, namítnutí relativní neplatnosti, atd. V těchto případech je v pochybnostech třeba přiklonit se k restriktivnímu výkladu a tuto možnost odmítnout.⁵⁴

Mnohdy velmi problematické může být právě ustanovení § 182 odst. 1 BGB, podle kterého lze souhlas i odvolání i odeření souhlasu projevit jak vůči nezletilému, tak vůči

---

⁵² SÄCKER, Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 1/Teilband 1: Allgemeiner Teil: §§ 1-240. ProstG.* 5. München : C.H.Beck, 2006. § 107 marg. . 9. ISBN 978-3-406-54841-3

⁵³ BROX, Hans; WALKER, Wolf-Dietrich: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs*, 2. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck, 2006, marg. . 279

⁵⁴ KÖHLER, Helmut. *BGB, Allgemeiner Teil.* 33. vyd. München : C.H.Beck München, 2009. s.138

jeho smluvnímu partnerovi. Může tak dojít k rozličným situacím, kdy například je souhlas udělen vůči smluvnímu partnerovi, ale je třeba před provedením právního úkonu, i před jeho přijetím druhou stranou, je souhlas odvolán projevem vůči nezletilému. Souhlas je tak dle zákona platně odvolán a provedený právní úkon je tak neplatný. Smluvní partner v takovém případě nemůže dle zákona vůči nezletilému uplatnit nárok ze smlouvy, protože souhlas s právním úkonem nezletilého byl výslovně odvolán. Otázka ochrany smluvního partnera pro tyto případy je sporná. Profesor Medicus ve své knize⁵⁵ uvádí pro takovéto případy možnost analogického uplatnění ustanovení týkajících se plné moci, a to § 170 a 173 BGB, podle kterých by souhlas s právním úkonem udělený zákonným zástupcem a projevem vůči smluvnímu partneru zůstal vůči tomuto účinný až do chvíle, kdy se o odvolání souhlasu dovedl nebo musel dovést.

3.3.3 Paragraf o kapesném (Taschengeldparagraf)

Aby byl nezletilému poskytnut určitý prostor a možnost rozvoje schopností obstarávat si ně které své záležitosti, ale zároveň aby byla zachována ochrana nezletilého, je zde ustanovení § 110 BGB, které umožňuje nezletilému nakládat se svými prostředky.

Dle ustanovení § 110 je právní úkon učiněný nezletilým bez souhlasu (*Zustimmung*) zákonného zástupce platný, pokud plní, ke kterému byl nezletilý na základě tohoto úkonu povinen, poskytl z prostředků, které mu byly pro tento účel svěřeny zákonným zástupcem nebo se souhlasem zákonného zástupce třetí osobou nebo mu takové prostředky byly ponechány k volné dispozici s nimi. Přestože zákon doslovně uvádí šbez souhlasu ó *ohne Zustimmung*õ, jedná se v tomto případě vlastně o zvláštní případ souhlasu zákonného zástupce.⁵⁶ Souhlas zákonného zástupce v tomto případě spoívá v ponechání peněžních prostředků nebo v souhlasu k tomu, aby třetí osoba ponechala nezletilému takové prostředky. Toto ustanovení je označováno jako š *Taschengeldparagraf*õ, což lze přeložit

---

⁵⁵ MEDICUS, Dieter. *Allgemeiner Teil des BGB*, 9. Heidelberg: Müller Verlagsguppe, 2006, s. 225

⁵⁶ SÄCKER, Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 1/Teilband 1: Allgemeiner Teil: §§ 1-240. ProstG. 5.* München : C.H.Beck, 2006. § 110 marg. . 5. ISBN 978-3-406-54841-3

jako paragraf o kapesném. Umohl uje tak rodi m p enechat d tem ur itou ástku k volnému nakládání ve form kapesného, daru nebo ke konkrétnímu ú elu nap . koup v ci atd. Smlouva uzav ená za podmínek stanovených § 110 je platná od samého po átku. P i aplikaci tohoto ustanovení se v-ak musíme drfet jeho doslovného zn ní. Jak zákon uvádí, musí dojít k pln ní z prost edk nezletilému p enechaných. Zákon totiž nedovoluje, aby se nezletilý jakýmkoli zp sobem zavazoval a n co dluffil.⁵⁷ V p ípad , fe k pln ní z jakéhokoli dvodu nedojde t eba jen proto, fe nezletilý ztratí peníze p edtím, nefl dojde k dohodnutému pln ní, nem fe se takový právní úkon stát platným na základ § 110 BGB. Stejn tak pokud se bude jednat o pln ní ve splátkách ze strany nezletilého, bude afl do zaplacení poslední splátky tento úkon podmín n neplatný (*schwebend unwirksam*)⁵⁸ a stane se platným se zp tnou ú inností pouze v p ípad , fe ve-keré splátky byly pln ny z prost edk , které spl ují podmínky § 110 BGB.⁵⁹

Pokud jsou nezletilému p enechány prost edky n jakou t etí osobou rozdílnou od zákonného zástupce, je k tomu, aby nezletilý mohl s takovými prost edky jakkoli nakládat, zapot ebí vfdy souhlasu zákonného zástupce. Dostane-li nezletilý finan ní sumu, je k p íjetí takového daru zp sobilý, stane se vlastníkem pen z, ale nem fe s nimi voln nakládat bez souhlasu rodi . Ú elem této úpravy je zachovat stále výchovný dohled rodi nad nezletilým.

3.3.4 Následné schválení zákonným zástupcem (Genehmigung)

Právní úkony, které pot ebují ke své platnosti souhlas právního zástupce, jsou bez takového souhlasu podmín n (dosud) neplatné (*šschwebend unwirksamō*), jejich neplatnost v-ak m fe být dodate n zhojena a to následným schválením zákonným zástupcem. V n meckém právu je pro n j pouffván výraz *Genehmigung* a jeho legální definici najdeme v § 184 odst. 1 BGB. Zákon podmín nou neplatnost vyjad uje v ustanovení § 108 odst. 1 BGB tak, fe pokud nezletilý uzav e smlouvu bez pot ebného

---

⁵⁷ MEDICUS, Dieter. *Allgemeiner Teil des BGB*, 9. Heidelberg: Müller Verlagsgruppe, 2006, s. 226

⁵⁸ Tamtéfl, s. 226

⁵⁹ SÄCKER, Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 1/Teilband 1: Allgemeiner Teil: §§ 1-240. ProstG. 5.* München : C.H.Beck, 2006. § 110 marg. . 13. ISBN 978-3-406-54841-3

souhlasu zákonného zástupce, závisí platnost takové smlouvy na schválení zákonným zástupcem. Ona závislost na schválení právního úkonu představuje podmínkou neplatnosti, právní úkon, i smlouva je tak neplatná, dokud zákonný zástupce nevyjádří svou vůli ohledně schválení právního úkonu. Odmítne-li zákonný zástupce schválení úkonu, právní úkon se tímto stává absolutně neplatný. Schválení nemůže být více uděleno, pokud již bylo jednou jeho udělením odmítnuto.⁶⁰ Udělením schválení se naopak právní úkon stává definitivně platným. Udělení souhlasu má zpětné účinky od okamžiku, kdy byla smlouva uzavřena mezi nezletilým a smluvním partnerem (§ 184 odst. 1 BGB).

Spojení šbež potřebného souhlasu *ohne erforderliche Einwilligung* odkazuje na § 107 BGB, který nám říká, kdy je souhlas nutný. Zákonná konstrukce je tedy vystavěna tak, že pokud právní úkon nepředstavuje nezletilému výhradně právní prospěch, je k němu nutný předchozí souhlas zákonného zástupce. Pokud tento souhlas nebyl udělen, existuje zde možnost dodatečného zhojení této vady dle § 108 BGB.

Stejně jako pro předchozí souhlas zákonného zástupce i pro následné schválení platí obecná ustanovení § 182 a násl. BGB. Schválení i odmítnutí schválení tak může být projeveno jak vůči nezletilému, tak vůči jeho smluvnímu partnerovi. Ani schválení tak nemusí splňovat právní formu stanovenou pro právní úkon, na který se toto schválení vztahuje.

Smluvní partner, který je stranou právního úkonu, je tímto právním úkonem vázán a může do odmítnutí schválení ze strany zákonného zástupce.⁶¹ Pro schválení není obecně stanovena žádná lhůta, stav podmíněné neplatnosti by tak mohl trvat i poměrně dlouhou dobu.⁶² Zákon ale dává smluvnímu partneru možnost, jak dobu podmíněné neplatnosti a tím nejistoty, zda se smlouva stane platnou či nikoli, zkrátit. Smluvní partner může dle ustanovení § 108 odst. 2 BGB vyzvat zákonného zástupce nezletilého k tomu, aby se vyjádřil ohledně schválení právního úkonu. Po takové výzvě může zákonný zástupce vyjádřit schválení právního úkonu, tak aby mohlo účinně udělení schválení, pouze vůči

---

⁶⁰ LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. München : C.H.Beck München, 2004, s. 460

⁶¹ LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. München : C.H.Beck München, 2004, s. 460

⁶² HEIDEL, Thomas, et al. *AnwaltKommentar BGB Band 1: Allgemeiner Teil und EGBGB*. 1. Bonn : Deutscher Anwalt Verlag, 2005. s. 444. ISBN 3-8240-0602-2

smluvnímu partnerovi nezletilého, nikoli jifi v i nezletilému. P ípadné ud lení nebo odmítnutí schválení zákonným zástupcem projevené p ed touto výzvou v i nezletilému se tímto stává neplatným a zákonný zástupce musí svou v li projevit znovu v i smluvnímu partnerovi. Zákon mu pro schválení dává prekluzivní lh tu dva týdny, jestliffe b hem ní neschválí právní úkon projevem v le v i smluvnímu partnerovi nezletilého, pak platí, fe schválení bylo odmítnuto a právní úkon se tak stává absolutn neplatným.

Dal-í formou ochrany smluvního partnera je právo zru-ení (odvolání) smlouvy (*Widerrufrecht*). Smluvní partner je na základ ustanovení § 109 odst. 1 BGB oprávn n k zru-ení smlouvy afl do ud lení schválení zákonným zástupcem. Projev v le sm ující ke zru-ení smlouvy pak m fe být dle tohoto ustanovení projeven i v i nezletilému. Pokud si byl ale smluvní partner v dom nezletilosti svého smluvního partnera, m fe vyuffit práva zru-ít smlouvu, pouze pokud mu nezletilý v rozporu se skute ností tvrdil, fe má p edchozí souhlas zákonného zástupce a smluvní partner nev d l o této vad (§ 109 odst. 2 BGB).

Jestliffe b hem doby, kdy je právní úkon podmín n neplatný, nabude nezletilý zletilosti, pak je nadále pouze on oprávn ný k ud lení nebo odmítnutí schválení. A výzva na základ § 108 odst. 2 BGB m fe být sm ována výhradn v i n mu.⁶³

3.3.5 Jednostranné právní úkony

BGB obsahuje zvlá-tní úpravu zp sobilosti k jednostranným právním úkon m. Ú elem ustanovení § 111 BGB je zaji-t ní právní jistoty a zabrán ní vzniku podmín né neplatnosti právního úkonu. Toto ustanovení se uplatní pouze pro právní úkony, které jsou ú inné afl jejich doru ením adresátovi právního úkonu.⁶⁴ Pro p ípad jednostranných právních úkon je vylou ena mofnost daná obecnou úpravou k následnému schválení úkonu. Jednostranný právní úkon u in ný nezletilým v i druhé stran je tak bu od po átku svým ud lením platný, nebo neplatný. Nem fe se tak stát, fe nap íklad výpov smlouvy, kterou ud lí nezletilý, nabude zp tn platnosti následným schválením. Nezletilý m fe provést jednostranný úkon pouze s p edchozím souhlasem zákonného zástupce,

---

⁶³ KÖHLER, Helmut. *BGB, Allgemeiner Teil*. 33. vyd. München : C.H.Beck München, 2009. s. 144

⁶⁴ ERMAN, Walter et al. *Bürgerliches Gesetzbuch.Handkommentar*, 12. vyd. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2008, s. 264

výjimku tvoří pouze úkony, které nepotřebují souhlas dle § 107 BGB. Provede-li nezletilý právní úkon bez předchozího souhlasu zákonného zástupce, je tento úkon neplatný a nemůže být nijak dodatečně jeho platnost zhojena.⁶⁵ Druhá strana, které je právní úkon určen, jej může odmítnout, pokud nezletilý nepředloží předchozí souhlas udělený zákonným zástupcem v písemné formě. Odmítnutí právního úkonu je však vyloučeno v případě, kdy je adresátovi známa skutečnost, že předchozí souhlas byl udělen.⁶⁶

3.3.6 Způsobnost k právním úkonům

Německá právní úprava dává nezletilému možnost, jak získat plnou způsobilost k právním úkonům, dotýkajících se oblasti vztahů vymezených zákonem. Pro danou oblast vztahů se pak nezletilý stává plně způsobilý ke všem právním úkonům nezávisle na povaze a důsledcích právního úkonu. Jedná se jak o způsobilost hmotně právní, tak o procesní způsobilost. Zákonný zástupce tímto zmocněním ztrácí pro daný okruh právních úkonů svoje zákonné zmocnění k zastupování nezletilého.

Způsobnost k provozování výdělečné činnosti

Na základě ustanovení § 112 BGB může zákonný zástupce zmocnit nezletilého k samostatnému provozování výdělečné činnosti. Pokud je tento souhlas zákonného zástupce potvrzen soudem, nabývá nezletilý takto plnou způsobilost ke všem jednáním vztahujícím se k této výdělečné činnosti, a to bez další spolupráce zákonného zástupce.⁶⁷ Přivolení soudu může být uděleno předem nebo až po udělení souhlasu zákonným zástupcem, soud při svém rozhodování posuzuje, zda má nezletilý potřebné

---

⁶⁵ SÄCKER, Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 1/Teilband 1: Allgemeiner Teil: §§ 1-240. ProStG. 5.* München : C.H.Beck, 2006. § 111 marg. 14. ISBN 978-3-406-54841-3

⁶⁶ ERMAN, Walter et al. *Bürgerliches Gesetzbuch.Handkommentar*, 12. vyd. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2008, s. 265

⁶⁷ BORK, Reinhard. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs*, 3. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck 2006, s. 402

znalosti a schopnosti k tomu, aby provozoval podnikatelskou činnost.⁶⁸ Ke kterým právním úkonům je nezletilý způsobilý, je dáno způsobením a rozsahem provozované podnikatelské činnosti. Výjimkou jsou však právní úkony, ke kterým by potřeboval zákonný zástupce povolení soudu. Další omezení můžeme najít ve zvláštních zákonech. Nezletilý se tak dle ustanovení § 6 odst. 2 GmbHG (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* o zákon týkající se společností s ručením omezeným) nemůže stát jednatelem ve společnosti s ručením omezeným.⁶⁹

Služební nebo pracovní poměr

Prakticky je třeba dle § 113 BGB, které umožňuje, aby nezletilý nastoupil do pracovního nebo služebního poměru. Zákonný zástupce může udělit souhlas s nástupem nezletilého do zaměstnání nebo služby a k jeho platnosti na rozdíl od provozování výdělečné činnosti není nutné povolení soudu. Pokud je zákonným zástupcem nezletilého opatrovník a ten odmítne udělit souhlas, může být takový souhlas na návrh nezletilého nahrazen souhlasem uděleným rodinným soudem (*Familiengericht*). V případě, že je však zákonným zástupcem nezletilého rodič, nezletilý se udělením souhlasu nemůže řídit způsobením v rámci domoci. Zákon nevyžaduje pro udělení souhlasu žádnou právní formu tohoto úkonu a zákonný zástupce v této věci může udělit zmocnění pouze v nezletilému. Zákonný zástupce je dle § 113 odst. 3 BGB oprávněn svůj souhlas kdykoli omezit nebo vzít zpět, toto omezení souhlasu má však účinky pouze do budoucna.⁷⁰

3.4 Doručení projevu vůle nezletilému (*Zugang von Willenserklärung bei dem Minderjährigen*)

Jak bylo výše uvedeno, německá právní úprava rozlišuje projev vůle a její přijetí druhou stranou a obsahuje speciální úpravu způsobilosti nezletilého přijmout projev vůle druhé strany. Platnost projevu vůle, který je projevem vůle nezletilému, je obsažena ve

---

⁶⁸ CZEGUHN, Ignacio. *Geschäftsfähigkeit - beschränkte Geschäftsfähigkeit - Geschäftsunfähigkeit*. 1. vyd. Berlin : Erich Schmidt Verlag GmbH & Co., 2003. s. 27 s.86

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ BORK, Reinhard. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs*, 3. vyd., Tübingen: Mohr Siebeck 2006, s. 403

zvláštěním ustanovení § 131 BGB. Projev v le nemůže platit dojit osob , která není zp sobilá na n j právn relevantn reagovat. Navíc s doru ením projevu v le jsou v mnoha p ípadech vázány další právní d sledky a p ed t mito je t eba nezletilého také chránit. Tato úprava v ak logicky hraje svou roli pouze u projevu v le, pro jeho fl ú innost je nutné doru ení tohoto projevu druhé stran . Pro projevy v le, které jsou ú inné samotným odevzdáním takového projevu, nehraje tato úprava fládnou roli. A to p esto, fl daný projev v le zasahuje do práv nezletilého. I zde je odli ná úprava pro nezletilé zcela nezp sobilé k právním úkon m, tuto otázku e í ustanovení § 131 odst. 1 BGB, a úprava pro nezletilé omezené ve zp sobilosti k právním úkon m, která je obsaflená v § 131 odst. 2 BGB. Právní úprava p íjetí projevu v le tak v zásad odpovídá právní úprav projevu v le osob nezletilých.

Projev v le, který je ur en nezletilému zcela nezp sobilému k právním úkon m, nabude platnosti afl, kdyfl dojde jeho zákonnému zástupci. Takový projev v le musí být p ímo projeven a namí en v í zákonnému zástupci, nesta í tedy, pokud je projeven v í nezletilému a zákonný zástupce se o n m z n jakého d vodu dozví. Projev v le, který by byl u in n v í nezletilému, tak nemá fládné právní následky.⁷¹

Úprava ú innosti projevu v le u in nému v í nezletilému omezenému ve zp sobilosti k právním úkon m je shrnuta v § 131 odst. 2 BGB. Tato úprava slouflí ochran nezletilého a odpovídá úprav projevu v le nezletilého. Také projev v le u in ný v í nezletilému omezenému ve zp sobilosti k právním úkon m je v zásad neplatný a platí pro n j to samé jako pro projev v le u in ný v í nezletilému nezp sobilému k právním úkon m. Pouze ve výjime ných v zákonn stanovených p ípadech m fl být projev v le platn doru en nezletilému.

Projev v le m fl být platn u in n v í nezletilému, pokud mu daný projev v le p íná í výhradn právní prosp ch. Pojem právní prosp ch v tomto p ípad vykládáme stejn jako u projevu v le nezletilého, cofl znamená, fl pod tento pojem zahrnujeme

---

⁷¹ BRAMBERGER, Heinz G.; ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 1*. 1. vyd. München : C.H.Beck München, 2003. s. 392

i projevy v le s neutrálními právními úkony pro nezletilého.⁷² V tomto případě je pak projev v le v i nezletilému platný a úinný okamžikem, kdy je doručen nezletilému.⁷³ Jako hlavní předklad projevu v le u in něho v i nezletilému, který mu přináší toliko právní prospěch, je v literatu e uváděn návrh na uzavření smlouvy. Tento návrh není pro nezletilého nijak závazný, přináší mu pouze možnost takový návrh přijmout i nikoli, a proto je již doručením takového návrhu nezletilému platné. Pokud se ale jedná o opačný případ, tedy návrh smlouvy pochází od nezletilého a od smluvního partnera je mu adresováno přijetí (akceptace) takové smlouvy, platnost doručením tohoto přijetí smlouvy je závislá na obsahu dané smlouvy i úkonu.

K platnému přijetí právního úkonu u in němu v i nezletilému je tak třeba stejn jako u projevu v le u in něm nezletilým předchází souhlas zákonného zástupce a jedinou výjimku tvoří úkony přináející nezletilému výhradní právní prospěch. I v tomto případě jde o pojem dle § 183 BGB a výklad je tak stejný jako u § 107 BGB. Pokud byl udělen zákonným zástupcem předčlný souhlas, nastávají úkony právního úkonu dojitím projevu nezletilému.

Spornou otázkou však je, zda lze neplatné doručením právního úkonu nezletilému zhojit jeho následných schválením (*Genehmigung*), tak jako tomu bylo u projevu v le nezletilého. Zákon se v § 131 odst. 2 BGB o následném schválení právního úkonu nijak nezmiuje. Tak jak vymezuje následné schválení § 184 odst. 1 BGB, má následné schválení zpětné úkony ode dne přijetí daného právního úkonu. Cofl by ale v tomto případě vedlo k tomu, že by doručením právního úkonu získalo zpětnou úinnost ode dne doručením nezletilému. Pokud jde o jednostranný právní úkon, který nepřináší nezletilému výhradní právní prospěch, musíme se přiklonit k výkladu, který následné schválení přijetí takového úkonu nezletilým vyloučí. Zpětná působnost takového přijetí by byla v rozporu se základní zásadou ochrany práva nezletilých proti projevům jeho jednání. V případě, že se jedná o dvoustranný právní úkon (smlouvu), musíme se vrátit k § 108 BGB, který stanoví, že je-li smlouva uzavřena bez potřebného předchozího souhlasu zákonného zástupce, závisí její

---

⁷² HEIDEL, Thomas, et al. *AnwaltKommentar BGB Band 1: Allgemeiner Teil und EGBGB*. 1. Bonn : Deutscher Anwalt Verlag, 2005. § 131 marg. . 10, ISBN 3-8240-0602-2

⁷³ BRAMBERGER, Heinz G.; ROTH et al., Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 1*. 1. vyd. München : C.H.Beck München, 2003. s. 392

platnost na následném schválení zákonným zástupcem. Poměr obou paragrafů, je tak obdobný jako poměr § 108 a § 111 BGB, kdy § 108 BGB je obecnou úpravou a k němu speciální je § 111, který se vztahuje pro jednostranné právní úkony u jiného nezletilým, tak i § 131 odst. 2 lze považovat za speciální normu k § 108. Tato se vztahuje na jednostranné právní úkony adresované nezletilému.⁷⁴

Pro názornost jednostranným právním úkonem může být například výpověď z nájemní smlouvy, pokud je tento právní úkon adresován nezletilému, je přijetí takového úkonu nezletilým bez předchozího souhlasu zákonného zástupce neplatné a neplatnost tohoto přijetí nelze zhojit ani jeho následným schválením. Pokud se však bude jednat o akceptaci smlouvy, která bude adresována nezletilému, lze doručení akceptace zhojit následným přijetím a smlouva tak bude uzavřena, dnem doručení akceptace nezletilému.

4. Česká právní úprava

V návaznosti na vývoj v Československu a přijetí nové ústavy z r. 1960 přichází další vlna normotvorby a s ní je přijat i občanský zákoník č. 40/1964 Sb. ze dne 5.3.1964, který nabyl účinnosti již k 1.4.1964. Ten má připravit občanské právo tak, aby odpovídalo a aktivně sloužilo další etapě vývoje československé společnosti v socialismu.⁷⁵ Snahou tvůrců bylo zcela se oprostit od tradic evropského kontinentálního práva s cílem upravit občanské právo s novým obsahem a v nových formách s odvozením, především se vztahy, které jsou předmětem úpravy občanského zákoníku, výrazně změnit vzhledem k zstřížením socialistické hospodářské soustavy.⁷⁶

Nový zákoník se zřeká i tradiční římskoprávní terminologie a namísto tradičního pojmu svéprávnosti, který se zachovával ještě v OZ 1950, tak nový občanský zákoník zavedl pojem způsobilosti k právním úkonům. Tuto změnu odvoduje tím, že cílem této úpravy

---

⁷⁴ Tamtéž, s. 393

⁷⁵ Důvodová zpráva k z. č. 40/1964 Sb.

⁷⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novému OZ str. 5,6

je ochrana zájmů osob ve zp sobilosti omezených, a pojem omezení nebo zbavení svéprávnosti je považován jako znevažující.⁷⁷

Co se týče zp sobilosti k právním úkonům, česká právní úprava přijetím obanského zákoníku 40/1964 Sb. definitivně opouští zavedený princip stanovení pevných vkových hranic a odstupované zp sobilosti k právním úkonům.

Obanský zákoník se vnuje otázce zp sobilosti nezletilých právním úkonům na rozdíl od německé úpravy velmi spole, a to pouze ve dvou paragrafech § 8 a § 9 OZ. Nápravní před bere v úvahu postupné rozvíjení zp sobilosti dospívajícího člověka k právním úkonům v návaznosti na vývoj jeho osobnosti a intelektu v závislosti na jeho věku od stupně, kdy nezletilý není k právním úkonům zp sobilý vůbec, až do stupně, kdy má taková plnou zp sobilost k právním úkonům. Na základě tohoto vymezení tak rozlišíme pouze dvě základní kategorie, a to zletilý a nezletilý.

4.1 Nabytí zletilosti

Zp sobilost k právním úkonům nabývá fyzická osoba postupně v závislosti na rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejímu věku. V plném rozsahu vzniká dosažením zletilosti. Současná úprava ztotožňuje nabytí zp sobilosti k právním úkonům s nabytím zletilosti. Toto pojetí není teoreticky zcela správné, vhodnější by bylo vázat zletilost pouze na dosažení určitého věku a vedle toho spojovat svéprávnost s nabytím zp sobilosti k právním úkonům. A to vzhledem k tomu, že osoba, která je zletilá, dosáhla tedy zákonem stanoveného věku, nemusí být vždy zp sobilá k právním úkonům, zároveň je ale možné, aby v určitých případech i nezletilý získal plnou zp sobilost k právním úkonům.⁷⁸

Dle naší současné úpravy obsažené v § 8 lze zletilosti nabytí dvěma zp soby, a to dovršením osmnáctého roku věku a uzavřením manželství před dovršením osmnáctého roku.

Věk 18 let je na základě obecného pravidla pro počítání lhůt dle § 122 odst. 2 OZ dovršen již počátkem toho dne, tj. v 00:00 hodin, který se číslem a měsícem shoduje

---

⁷⁷ Důvodová zpráva k z. č. 40/1964 Sb.

⁷⁸ WESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; *Obanský zákoník I*, 1. Praha : C.B.Beck, 2008. s. 108

se dnem, kterého se člověk před osmnácti lety narodil. Není-li v měsíci takový den, což platí pro osoby narozené 29.2., pak dovrší v den osmnácti let poslední den v měsíci, tj. 28.2. v 00:00 hodin.⁷⁹

Druhým způsobem, jak nabýt dle § 8 odst. 2 OZ zletilosti před dovršením 18 let, je uzavřením manželství. Podmínky, za kterých může osoba mladší 18 let uzavřít manželství, stanoví zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině v § 13. Dle tohoto ustanovení manželství nemůže uzavřít nezletilý. Výjimkou, jestliže to je v souladu se společným úelem manželství, může soud z důležitých důvodů povolit uzavření manželství nezletilému staršímu než šestnáct let. Bez tohoto povolení je manželství neplatné. K výroku o neplatnosti manželství však nedojde a takové manželství se stane platným, jestliže manžel, který byl v době uzavření manželství nezletilý, již dovrší osmnáctý rok, nebo jestliže manželka othotněla (§13 odst. 2 ZR). Zákon o rodině chápe uzavření manželství nezletilou osobou jako výjimku z obecného požadavku zletilosti. K uzavření manželství musejí snoubenci dosáhnout určité tělesné a duševní vyspělosti. Proto je možnost uzavřít manželství před dosažením zletilosti vázána na existenci důležitých důvodů. Tímto důvodem je zpravidla těhotenství snoubenky, ale může jim být i to, že snoubenci spolu již dítě mají, že spolu již jako druh a družka žijí, apod.⁸⁰ Soud je povinen zkoumat v konkrétním případě celkovou duševní vyspělost snoubenců, jejich vzájemný vztah a ekonomickou situaci.⁸¹ A to i s ohledem na to, že nezletilý takto nabude plnou způsobilost k právním úkonům a pozbude tak zákonné ochrany, která je poskytována osobám pro nedostatek vku, stane se plně odpovědným za své jednání. K podání návrhu na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství je dle § 194 OS oprávněn nezletilý, nikoli jeho zákonní zástupci či snoubenec.⁸² Pro řízení o povolení uzavřít manželství iní § 194 odst. 1 OS nezletilého plně procesně způsobilého.⁸³ Zákonní zástupci nezletilého

---

⁷⁹ Tamtéž, s.109

⁸⁰ Zpráva Nejvyššího soudu České soc. rep., Sp. zn.: Cj 179/75, publikováno ve: Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 30/1976 civ.

⁸¹ HRUTÁKOVÁ, Milena et al. Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář, 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 42

⁸² HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; HYKLOVÁ, Jana. Zákon o rodině. Komentář a přílohy související. 7. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. s. 28

⁸³ WINTEROVÁ, Alena. et al. Obecný soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 3. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. s. 552

jsou ústníky řízení o povolení uzavření manželství, jejich stanoviskem však soud není při svém rozhodování vázán. Zákon navíc výslovně stanoví, že nezletilý musí být soudem vyslechnut bez přítomnosti jiných osob. Smyslem tohoto ustanovení je zajistit, aby se nezletilý mohl vyjádřit k okolnostem, které ho vedou k uzavření manželství bez jakéhokoli tlaku, který na něj může působit ze strany rodičů nebo budoucího snoubence. Soud ve svém rozhodnutí pouze povoluje manželství a teprve ač skutečným uzavřením manželství nabývá nezletilý zletilosti. Zletilosti se tudíž nabývá okamžikem sňatku, nikoli po átkem nebo koncem určitého dne.⁸⁴ Zákon však nabytí zletilosti na uzavření manželství, nikoli na platné uzavření manželství. Naopak § 8 odst. 2 uvádí, že zletilost nabytá uzavřením manželství, se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné. Toto však neplatí pro uzavření neexistentního manželství, například pokud by bylo uzavřeno manželství osobou mladší šestnácti let. Zákon o rodině v ustanovení § 13 nesprávně uvádí šnezletilého staršího než 16 let, i zde by však mělo být dovozeno 16 let. Takto vzniká mezera pro osoby v den jejich 16 narozenin, kdy neexistence manželství je stanovena dle § 17a ZR pro manželství uzavřené osobou mladší 16 let.

eský právní řád dosud nezná institut emancipace, který by umožnil na základě rozhodnutí soudu či jiného orgánu, anebo na základě souhlasu zákonného zástupce přiznání plné způsobilosti k právním úkonům i osob nezletilých. V mnoha zemích se tento institut vyskytuje a i návrh nového občanského zákoníku s ním počítá. Vzhledem k tomu, že je poněkud paradoxní, že způsobilost k právním úkonům přiznává osobě, která uzavírá manželství, ale pokud taková osoba je jinak zcela soběstačná, je s to sama se řídit a obstarat si své záležitosti, tuto možnost nemá.

4.2 Rozumová a volní vyspělost

Jak již bylo výše uvedeno, jsou zásadně platná právní úprava na rozdíl jež od zákoníku 1950 a na rozdíl třeba od německé úpravy, jak byla výše popsána, nevychází z řádných pevných vymezených hranic, pomocí nichž by rozsah způsobilosti u nezletilého vymezila. Dle stávající úpravy, obsažené v § 9 jsou nezletilí způsobilí k takovým právním úkonům, které

---

⁸⁴ TRWESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; *Občanský zákoník I*, 1. Praha : C.B.Beck, 2008. s.109

jsou svou povahou primárně rozumové a volní vypořádanosti, odpovídající jejich věku. Nezletilý je tak podle tohoto hlediska k právním úkonům buď neschopen vůbec, nebo je k nim schopen zčásti. Zákon se tím snaží reagovat na přirozený vývoj lidské osobnosti, kdy dítě bezprostředně po narození a nejmenší děti nejsou schopny učinit si úsudek, a postupem věku nabývají zkušenosti a znalosti, potřebné k tomu, aby mohly o některých svých věcech rozhodovat samy. Rozumovou vypořádaností se rozumí schopnost posoudit následky svého vlastního jednání, volní vypořádanost pak vyjadřuje schopnost své jednání ovládnout.⁸⁵ Až do novely zák. č. 509/1991 Sb. obsahoval § 9 namísto volní vypořádanosti vypořádanost mravní. Změna má lépe vyjádřit skutečný obsah pojmu, kdy volní vypořádanost má vyjadřovat určitou schopnost, tedy schopnost ovládnout své jednání.⁸⁶ Právní úkon je tak primárně svou povahou vypořádaností nezletilého, pokud ten je schopen, posoudit podstatu tohoto právního úkonu, uvědomit si všechny jeho následky, které jsou s tímto úkonem spojeny, a na základě takového zhodnocení rozhodnout o svém jednání.

Zákon hovoří o vypořádanosti primárně u věku nezletilých. Zpočátku nebylo zcela jasné, zda má dané kritérium charakter objektivní či subjektivní. Dodatková zpráva k tomuto ustanovení uvádí: *Je proto třeba v každém konkrétním případě zjistit, jaké právní jednání nezletilý uzavřel, zejména jaká práva a jaké povinnosti z tohoto jednání pro něho vyplývají. Podle toho je pak nutno posoudit, zda jde o jednání, které svým obsahem a dosahem odpovídá úsudkové schopnosti a mravní vypořádanosti nezletilého. Jde tedy o ustanovení, které chrání nezletilé před neuváženými majetkovými dispozicemi a které umožňuje, aby v takovém případě byl právní úkon nezletilého prohlášen za neplatný a jemu vráceno to, co podle něho plnil.*⁸⁷ Tato formulace by nasvědčovala spíše pro přiklonění se k subjektivnímu hodnocení konkrétní osoby nezletilého. Teorie a následně i judikatura se však, pokud jde o občanskoprávní vztahy, přiklonila k objektivnímu hledisku.⁸⁸ K hodnocení rozumové a volní vypořádanosti je proto třeba postupovat tak, že se přihlíží k vypořádanosti, která je dána nezletilým určitě věku dle obecných zkušeností. Pro přiklonění k tomuto výkladu

---

⁸⁵ FIALA, Josef; KINDL, Milan. *Občanský zákoník. Komentář . I.díl. 1.* Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 49

⁸⁶ HRUTÁKOVÁ, Milena. *Dítě, rodina, stát.* Brno : Masarykova univerzita, 1993. s.50

⁸⁷ Dodatková zpráva k OZ1964

⁸⁸ HRUTÁKOVÁ, Milena. *Dítě, rodina, stát.* Brno : Masarykova univerzita, 1993. s.50

ustanovení § 9 hovoří také argument ochrany právní jistoty druhých osob, které zpravidla neznačí osobu konkrétního nezletilého do té míry, aby bylo s to posoudit jeho individuální rozumovou a volní vysplost a vychází tak při hodnocení toliko z odhadu vku a jeho chování.⁸⁹ Obanský zákoník tak i nadále váže zpobilost nezletilých k právním úkonům na kritérium vku, nestanoví však na rozdíl od jiných úprav, konkrétní vkové hranice. Stanovení hranic je tak úkolem judikatury.⁹⁰ Jistým způsobem tak i u nás fakticky existují vkové stupně, kdy úřad vku odpovídá okruh právních úkonů, ke kterým je nezletilý zpobilý, avšak zákon nestanoví konkrétní vkovou hranici, ani neurčuje kritéria pro hodnocení právních úkonů a v konkrétním případě se bude jednat o zhodnocení povahy úkonu smluvními stranami. Smluvní strana odlišná od nezletilého by měla zhodnotit právní úkon a jeho přiměřenost vku nezletilého, který proti němu stojí a vystavuje se tak riziku neplatnosti smlouvy pro nezpobilost nezletilého k danému právnímu úkonu.

V dnešní době, kdy je kladen silný důraz na ochranu ústavou zaručených práv a ochranu osob slabších ve smluvních vztazích, však nelze zcela opomenout ani individuální hledisko. Článek 32 Listiny základních práv a svobod deklaruje zvláštní ochranu dětí a mladistvých. V zájmu této ochrany je tak vhodné třeba přihlídnout i k okolnostem konkrétního případu. Možný rozpor mezi ochranou nezletilého a ochranou dobré víry druhé strany je řešen v zásadě ve prospěch vytvoření právní jistoty v právním styku. Nezletilý je tak zpravidla zpobilý projevovat vůli v rozsahu odpovídajícím obvyklé vysplosti jiných nezletilých stejného vku, zároveň je zde možná korekce případných tvrdomostí spočívající v přihlídnutí k okolnostem konkrétního případu.⁹¹ V případě objektivních pochybností o tom, zda jednotlivá osoba zpobílá je či není, je namístě vykládat právní předpis dle ústavního principu vědy ve prospěch výkonu práva, a takové osobě zpobilost přiznat.⁹²

Pro případ, kdy by se jednalo o jedince, který zaostává ve vývoji za vrstevníky téhož vku a existoval by zjevný nepoměr mezi objektivním měřítkem a konkrétním duševní

---

⁸⁹ TŮWESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; Obanský zákoník I, 1. Praha : C.B.Beck, 2008. s. 112

⁹⁰ FIALA, Josef; KINDL, Milan. *Obanský zákoník. Komentář. I.díl.* 1. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 49

⁹¹ TŮWESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; Obanský zákoník I, 1. Praha : C.B.Beck, 2008. s.112

⁹² FIALA, Josef; KINDL, Milan. *Obanský zákoník. Komentář. I.díl.* 1. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s.48

vysplostí nezletilého, je nutné zvažovat, zda nezletilý byl na takové úrovni, aby byl schopen uvdomit si následky svého právního úkonu a ovládnout své jednání. Pakliže by tomu tak nebylo a nezletilý by byl tím pádem k právnímu úkonu nezpůsobilý, bylo by na místě posoudit platnost daného úkonu dle ustanovení § 38 odst. 2, tedy jako odchylku od normálního duševního stavu jedince. Naproti tomu pokud u jiného úkonu nezletilý, jehož vysplost odpovídá běžné úrovni u dítěte určitého věku, avšak tato vysplost není přiměřená povaze učiněného úkonu, je tedy k danému úkonu nezpůsobilý, bude takový úkon také neplatný, avšak neplatnost se posoudí dle § 38 odst. 1.⁹³

Při hodnocení přiměřenosti povahy právního úkonu rozumové a volní vysplosti odpovídající věku nezletilého je vždy třeba brát ohled na to, že nezletilý, a ve věku blízkém zletilosti, plnou způsobilost k právním úkonům nemá a právo mu tak jako slabší straně poskytuje ochranu (1. 32 LZPS). Judikatura se k tomuto vyjádřila v případě, kdy nezletilý chybně do nabytí zletilosti dosažením 18 let pouhé dva týdny, a stanovila, že: *I kdyby nezletilec u jiného právního úkonu ve věku blízkém se věku dospělosti, resp. jeho zletilosti, je třeba stále na něj ve smyslu ust. § 8 odst. 1, 2 OZ pohlížet jako na osobu, která není způsobilá k právním úkonům v plném rozsahu a která je z tohoto důvodu (nejen) obanským zákoníkem do určité míry chráněna před následky její u jiných právních úkonů (protiprávního jednání), které by jinak nastaly při dosažení zletilosti a (plné) způsobilosti k právním úkonům.*⁹⁴

4.3 Kritéria hodnocení právního úkonu

Při výkladu ustanovení § 9 OZ je nutno primárně vycházet z věku právního úkonu uzavíráho nezletilce, který signalizuje stupeň jeho rozumové a volní vysplosti a v tomto smyslu je nutno tento stupeň vysplosti poměřovat k povaze učiněného právního úkonu.⁹⁵

Zákon v ustanovení § 9 požaduje, aby byla dána způsobilost ke konkrétnímu právnímu úkonu, přiměřenost povahy právního úkonu rozumové a volní vysplosti nezletilého.

---

⁹³ Tamtéž, s. 49

⁹⁴ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp.zn: 10 Co 354/2002, zde dne: 18. 6. 2002, in: Soudní rozhledy . SR 10/2002 str. 356

⁹⁵ Tamtéž

Zhodnocení osoby nezletilého, která je charakterizována v něm, kterému odpovídá určitý stupeň rozumové a volní vyspělosti, byla v nově vydané kapitole, nyní bychom se mohli v nově vydané kapitole zhodnocení právního úkonu a vzájemnému poměru povahy právního úkonu a na ní závislému požadavku na rozumovou a volní vyspělost. Německý právní řád, jak bylo výše vyloženo, stanovuje jednoznačné kritérium pro zhodnocení každého právního úkonu, je-li je namířeno na následky, které s sebou právní úkon přináší, a tyto se hodnotí z hlediska právního prospěchu i neprospěchu. Poměr jednoznačně je tak stanoveno, že pokud právní úkon pro nezletilého znamená jakékoli zkrácení jeho práv i vznik jakékoli povinnosti, je takový úkon pro nezletilého neprospěšný a jako takový je u něj pouze se souhlasem svého zákonného zástupce. Český občanský zákoník ale takové jednoznačné kritérium nevymezuje. V konkrétním případě proto bude záležet na individuálním posouzení povahy právního úkonu ze strany osob jednajících. Určitá kritéria pro hodnocení povahy právního úkonu a následné posouzení přiměřenosti povahy k rozumové a volní vyspělosti nám byla vytyčena judikaturou. Judikatura se ustálila na tom, že při posuzování právního úkonu je třeba vycházet z jeho povahy a důsledků, které má na majetkový a sociální status nezletilého.⁹⁶ Je tak v konkrétním případě nutno zkoumat především plnění důsledků spojené s nabytím vci, výši kupní ceny, důsledky, které mohou nastat při realizaci smluvní pokuty, a to výše ve vazbě na stupeň rozumové a volní vyspělosti, tzn. do jaké míry je nezletilý schopen tyto důsledky posoudit a při svém jednání zohlednit. Dále je třeba přihlídnout k majetkovým poměrům nezletilého, zda již pracuje a má vlastní příjem i disponuje jiným majetkem a má tak objektivní možnost splnit závazek, ke kterému se zavázal a případně další s ním spojené povinnosti.⁹⁷

Čím je dítě mladší, tím obezpečněji bude třeba při hodnocení povahy právního úkonu postupovat. Musíme zvážit, zda nezletilý právní úkon nevidí jen bezprostřední pozitiva a neopomíjí přitom zohlednit případné závazky, které mu z tohoto úkonu mohou v budoucnu vzniknout případně, zda k nim nepřistupuje lehkomyšlně.⁹⁸

---

⁹⁶ TMAŠTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; Občanský zákoník I, 1. Praha : C.B.Beck, 2008. s.112

⁹⁷ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp.zn: 10 Co 354/2002, zde dne: 18. 6. 2002, in: Soudní rozhledy . SR 10/2002 str. 356

⁹⁸ FIALA, Josef; KINDL, Milan. *Občanský zákoník. Komentář . I.díl.* 1. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 49

Pokud jde o zp sobilost nezletilého k přijetí daru, i k tomuto se judikatura vícekrát vyjádřila, a to v tom smyslu, že nezletilý je zp sobilý k přijetí daru, lze-li jej vzhledem k jeho věku považovat za schopného pochopit podstatu darovací smlouvy a znamená-li pro něj darování zároveň finanční prospěch. Není však zp sobilý uzavřít bez zastoupení platnou darovací smlouvu, která by vedla k následným povinnostem i omezením třetích dopadajícím do jeho osobních a majetkových poměrů, případně která by alespoň hrozila budoucími obtížemi pro obdarovaného.⁹⁹ Nejsou-li tak s darováním spojeny žádné povinnosti i omezení a nezletilý je schopen pochopit podstatu darování, není třeba přihlížet k hodnotě právního úkonu a nezletilý je zp sobilý přijmout i dar značně majetkové i finanční hodnoty.¹⁰⁰ Pro případ, že rodiče i jiné osoby ukládají na bankovní účet nezletilého finanční prostředky v podobě různých spoření, tyto jednotlivé platby zpravidla považujeme za darování nezletilému a nezletilý má ve smyslu § 9 OZ zp sobilost k přijetí takového daru.¹⁰¹

4.4 Zákonné zastoupení nezletilého a správa jeho jmění

Nezletilí mají, jak bylo výše popsáno, omezenou zp sobilost k právním úkonům, z tohoto důvodu za ně musí být učiněny úkony, ke kterým nejsou zp sobilí, jejich zákonný zástupce dle § 26 OZ. Naše právní úprava neumožňuje jednání nezletilého se souhlasem zákonného zástupce. Nezletilý je tak buď k danému právnímu úkonu zp sobilý a může jej učinit zcela samostatně, nezávisle na vůli zákonného zástupce, anebo zp sobilý není, a pak za něj jeho jménem jedná jeho zákonný zástupce.¹⁰² Kdo je zákonným zástupcem osoby nezp sobilé k právním úkonům, vymezuje ustanovení § 27 odst. 1 OZ, který odkazuje pro případ nezletilého dítěte na zákon o rodině. Zákonným zástupcem jsou dle ustanovení § 37 ZR v první řadě jeho rodiče, kteří dítě zastupují při právních úkonech, ke kterým není plně zp sobilý. Předpokladem výkonu práv a povinností je, že samotný rodič je plně

---

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn.: 25 Cdo 1005/99 ze dne 13.09.2001

¹⁰⁰ FIALA, Josef; KINDL, Milan. *Obanský zákoník. Komentář. Díl. 1.* Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s.49

¹⁰¹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, sp.zn.: 13 Co 678/79 Sb.r.civ. . R 13/1981

¹⁰² HRUŠÁKOVÁ, Milena. *Dítě, rodina, stát.* Brno : Masarykova univerzita, 1993. s.51

zp sobilý k právním úkon m a není nijak omezen v rodi ovské zodpov dnosti¹⁰³ dle § 34 ZR. Rodi ovská zodpov dnost náleží zásadn ob ma rodi m. Jestliže je zbaven rodi ovské zodpov dnosti jeden z rodi , vykonává rodi ovskou zodpov dnost druhý rodi . Pokud by došlo k omezení rodi ovské odpov dnosti u obou rodi , musel by být dít ti ustanoven opatrovník v rozsahu takového omezení. V b fných záležitostech nezletilého m fe zastupovat kařdý z rodi samostatn .¹⁰⁴ Naproti tomu v podstatných záležitostech musí být patna shoda obou rodi . *P itom není rozhodné, zda rodi e flíjí spolu nebo kařdý zvlá–, zda jsou rozvedeni i zda flíjí v manželství, p ípadn u kterého z rodi je dít podle rozhodnutí soudu ve výchov . Ve v–ech t chto p ípadech z stávají rodi m práva zachována s výjimkou vý–e uvedených p ípad , kdy n který z rodi nemá zp sobilost k právním úkon m v plném rozsahu (§ 34 odst. 2 ZR) nebo kdy je ve svých rodi ovských právech omezen (§ 44 odst. 1 a 2 ZR), p ípadn kdy je svých rodi ovských práv zbaven (§ 44 odst. 3 ZR). Jinak pat í kařdému z rodi vedle dal–ích práv a povinností také právo a povinnost své nezletilé d ti zastupovat a spravovat jejich záležitosti (§ 36 ZR).*¹⁰⁵ Nedohodnou-li se rodi e o podstatných v cech p i výkonu své rodi ovské zodpov dnosti, rozhoduje dle ustanovení § 49 ZR soud. Zákon v–ak fládným zp sobem blíže nevymezuje, co pokládá za podstatné v ci. Tradi n se uvádí, fe sem pat í otázky volby druhu –koly, povolání, zm na jména nebo p íjmení a neshoda rodi p i správ jm ní dít te.¹⁰⁶ Jestliže jeden z rodi nesouhlasí s jednáním druhého rodi e za nezletilého, soud musí posoudit zájem nezletilého a rozhodnout, zda nesouhlas druhého rodi e je d vodný. O záležitostech, o nichfl se rodi e nemohou dohodnout, rozhoduje soud v ízení dle ustanovení § 176 OS .

Pokud jde o správu majetku nezletilého zákonným zástupcem, je schválení soudu rovn fl t eba k nakládání s majetkem nezletilého, p esahuje-li rámec b fných záležitostí. Toto schválení je na rozdíl od p edcházejícího p ípadu t eba i v p ípad , kdy panuje mezi zákonnými zástupci shoda. Soud p i svém rozhodování vychází ze zájmu dít te (§ 179

---

¹⁰³ Rodi ovská zodpov dnost je souhr práv a povinností rodi p i pé i o nezletilé dít . Trvá od narození do nabytí zletilosti a k zániku m fe dojít za flivota rodi toliko soudním rozhodnutím.

¹⁰⁴ LUFIŇÁ, Romana. Schvalování právních úkon za nezletilé. *Právo a rodina*. 2010, . 4, s. 1-4

¹⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR, sp.zn.: 5 Cz 119/67 Sb.r.civ. . R 17/1968

¹⁰⁶ HRUŇÁKOVÁ, Milena et al. *Zákon o rodin , zákon o registrovaném partnerství*, 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 232

o.s.). Jestliže soud takový právní úkon zákonného zástupce neschválí, je neplatný. Pojem zájem nezletilého nelze vymezit jednoznačně a současná soudní praxe vykazuje velikou nejednotnost již při posouzení toho, jaký právní úkon musí být soudem posuzován a kdy správa majetkem nezletilého překračuje rámec běžného hospodaření. Typickými příklady, které v jiných praxích, jsou správa nezletilých a následný výběr naspořených prostředků. *Podají-li rodiče soudu návrh na schválení smlouvy o úpěnlé úvěru ze stavebního spoření nezletilého, měl by soud pečlivě zkoumat, jaký prospěch, popř. zatížení z tohoto úvěru pro nezletilého vznikne, přihlížet zároveň k majetkové situaci rodiny, úměru prostředků získaných úvěrem, možnostem rodiny úvěr splácet a k celkovým poměrům v rodině nezletilého.*¹⁰⁷ Spravování majetku nezletilého se dále podrobněji upravuje zákon o rodině v § 37a a § 37b. Je celkem běžné, že nezletilí mají vedle vlastní osobní potřeby i další majetek, který mohli nabýt děděním, darem, nebo i z vlastní výdělečné činnosti. V této spojitosti vzniká otázka, zda lze po nezletilém požadovat, aby použil tohoto majetku na svou výživu. Jmání dítěte jsou rodiče povinni spravovat s péčí řádného hospodáře. Zároveň zákon stanoví v § 37a odst. 2, že výnosu majetku nezletilého lze použít nejprve pro jeho vlastní výživu a teprve potom pro jiné účely pro potřebu rodiny. Majetková podstata může být dotčena pouze v případě, že by vznikl hrubý nepoměr mezi poměry nezletilého a jeho zákonných zástupců, kteří tento nepoměr nezavinili. Základní zásadou zachování hodnot a vyloučení rizik je jinak uloženo v bezpečném peněžním ústavu a dispozice zásadně jen s výnosem.¹⁰⁸ Dítě se nabytím zletilosti ujímá i správy svého majetku a může do jednoho roku od skončení správy požadovat po rodičích vyúčtování ze správy jeho jmění a případně se domáhat náhrady z odpovědnosti za škodu i bezdůvodného obohacení. K tomuto však dochází v praxi velmi zřídka.¹⁰⁹

V případě, že nezletilý nemůže z nějakého důvodu zastupovat řádný zástupce, plní tuto funkci osvojitel, poručník, opatrovník, nebo pěstoun. Rozsah oprávnění těchto zástupců se liší.

---

¹⁰⁷ WINTEROVÁ, Alena. et al. *Občanský soudní řád s výslytivkami a judikaturou*. 3. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. s. 507

¹⁰⁸ HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině. Komentář a přílohy související*. 7. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. s. 84

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 85

Osvojitel má stejné postavení jako rodič, působí mu tak rodičovská zodpovědnost při výchově nezletilého dítěte (§ 63 ZR).

Poručník bývá nezletilému ustanovován v případech trvalejšího charakteru, kdy je nutné zajistit ochranu zájmů nezletilého, jestliže rodiče zemřeli, byli zbaveni nebo omezeni v rodičovské zodpovědnosti, nebo nemají plnou způsobilost k právním úkonům. Poručník pak nezletilého vychovává, zastupuje a spravuje jeho majetek místo jeho rodičů (§ 78 ZR). Rozsah práv a povinností poručníka je tak značně široký a schválení soudem vyřadují pouze úkony týkající se podstatné věci nezletilého (§ 80 ZR). Poručník odpovídá soudu za řádné plnění této funkce a podléhá při jejím plnění pravidelnému dozoru, je povinen předkládat soudu zprávy o hospodaření s majetkem poručenice a jeho výchovu.¹¹⁰

Naproti tomu opatrovník je nezletilému ustanovován pro vymezený okruh záležitostí, a to zpravidla krátkodobějšího charakteru.¹¹¹ Úkolem opatrovníka je, aby jej zastupoval při úřadním úkonu, řízení nebo jednání, pokud je to v zájmu nezletilého téžeba. Jedná se zejména o případy střetu zájmů mezi zákonným zástupcem a dítětem, nebo mezi dětmi těchto rodičů, dále o případy ohrožení majetkových zájmů nezletilého, omezení rodičovské zodpovědnosti a řízení o osvojení (§ 83 ZR).¹¹² Soud musí opatrovníkovi ve svém rozhodnutí vymezit rozsah práv a povinností, které mu vyplývají z této funkce (§ 84 ZR).

Pokud jde o pěstouna, jeho hlavním úkolem je péče o osobu nezletilého. Při této péči má právo zastupovat dítě a spravovat jeho majetek pouze v běžných záležitostech.

4.5 D sledky nezpůsobilosti k právním úkonům

Jak již bylo výše uvedeno, české právo zná pouze dvě formy jednání nezletilého, buď je nezletilý ke konkrétnímu právnímu úkonu způsobilý a pak jedná sám, nebo za něj jeho jménem jedná jeho zákonný zástupce. Řídné jiné formy součinnosti mezi zákonným zástupcem a nezletilým na úpravě neumožňuje. Dojde-li k situaci, kdy nezletilý u jiní

---

¹¹⁰ LUFIŇÁ, Romana. Schvalování právních úkonů za nezletilé. *Právo a rodina*. 2010, .4, s. 1-4

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině. Komentář a přílohy související*. 7. Praha : Linde Praha, a.s., 2005. s.201

právní úkon, ke kterému v konkrétním případě není způsobilý, jedná se o právní úkon absolutně neplatný, a to na základě ustanovení § 38 odst. 1 občanského zákoníku. Nápravní úprava v současné době neumohlá uje zhojit tuto neplatnost dodatečným schválením zákonného zástupce a nezná tedy ani institut podmíněné neplatnosti, jak je uplatňován v německém právu. Právní úkon učiněný nezletilým je tak buď od počátku platný, nebo absolutně neplatný, neexistuje zde možnost tzv. kulhajícího právního úkonu (*negotium claudicans*).¹¹³ A tak i v případě, kdyby byl právní úkon v zájmu nezletilého a zákonný zástupce s ním souhlasil, musí takový právní úkon znovu, třeba i se shodným obsahem, avšak s úinky ex nunc. Stejně tak v případě, kdyby nezletilý v průběhu času nabyl způsobilosti k tomuto úkonu, nemůže jeho neplatnost zhojit. Absolutní neplatnost právního úkonu, tak může být mnohdy v neprospěch nezletilého.¹¹⁴ V českém právu je tak oproti úpravě německé značně omezen rozsah možností rodičů, jak ovlivňovat jednání nezletilého. Německá úprava vymezuje mnohem větší prostor pro spolupůsobení nezletilého a jeho zákonného zástupce. BGB tak nechává do značné míry na uvážení rodičů, kteří nezletilého mnohem lépe znají, k jakému úkonu je nezletilý způsobilý a zároveň jim dává široké možnosti jak nezletilého chránit před případným neuváženým jednáním.

Dále je třeba upozornit, že i nezletilá osoba může být omezena nebo zbavena ve způsobilosti k právním úkonům soudním rozhodnutím dle ustanovení § 10 OZ občanského zákoníku, pokud se u ní shledá duševní porucha, která není jen přechodná a která jí činí neschopnou činit veškeré právní úkony (zbavení způsobilosti) nebo jen některé úkony (omezení způsobilosti). Pokud pak u jiné nezletilé osoby právní úkon, ke kterému je v důsledku soudního rozhodnutí způsobilá, je i tento právní úkon posuzován dle ustanovení § 38 odst. 1 OZ a je absolutně neplatný.¹¹⁵

Pokud by nezletilý nebyl soudním rozhodnutím omezen ve způsobilosti k právním úkonům, avšak jednal by v duševní poruše, která ho činila ke konkrétnímu právnímu úkonu neschopným, posoudil by se tento právní úkon podle ustanovení § 38 odst. 2 OZ též jako

---

¹¹³ ELIÁŠ, Karel, et al. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*, 1. svazek, 1. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s.85

¹¹⁴ VEŠTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; *Občanský zákoník I*, 1. Praha: C.B.Beck, 2008. s.111

¹¹⁵ Tamtéž, s.114

neplatný. Toto ustanovení se použije i pro případy, kdy nezletilý je ve svém vývoji opožděn a jeho rozumová a volní vysplost tak neodpovídá obecné úrovni mezi dětmi téhož věku.

4.6 Rozpor mezi ochranou dobré víry smluvního partnera a ochranou nezletilého

V běžném životě se často při řešení mnohých situací, kdy dochází k uzavření smlouvy mezi nezletilým a druhou stranou, dostává do rozporu zájem na ochranu nezletilého a na druhé straně ochranou dobré víry smluvního partnera a právní jistoty.

Jak německá, tak česká právní úprava se s tímto problémem vypořádává jiným způsobem. Německé občanské právo dává zcela jednoznačně přednost ochraně nezletilého, která je dle německé právní teorie vždy na prvním místě. Zároveň zákon jasně vymezuje instituty, které mají zajistit ochranu druhé smluvní strany. Jedná se zprvu o možnost odvolání smlouvy a možnost zkrácení doby, kdy je právní úkon podmíněně neplatný, a to zákonnou výzvou k vyjádření se ohledně následného schválení. Pokud se v jakékoli situaci dostane při výkladu zákona do rozporu zájem nezletilého a zájem smluvního partnera, je třeba dát vždy dle německé teorie a judikatury přednost ochraně nezletilého, která je hlavním účelem celé právní úpravy způsobnosti k právním úkonům. Ochrana nezletilého spočívá primárně v tom, že ve které právní úkony učiněné nezletilým jsou neplatné. Základní zásadou je způsobnost nezletilého k právním úkonům a z toho vyplývající neplatnost právního úkonu, z této zásady pak zákon stanoví určité výjimky. Tyto výjimky jsou vymezeny velmi striktně, a tak kromě právních úkonů, které znamenají pro nezletilého výhradně právní prospěch, je platnost všech ostatních závislá na vůli zákonného zástupce dítěte. Nezávisí přitom ani na formě, ve které je právní úkon učiněn, ustanovení o způsobnosti k právním úkonům se uplatní i při smlouvách uzavíraných přes internet, prostřednictvím prodejního automatu apod.¹¹⁶ Celá právní úprava je koncipována tak, aby nezletilému z jeho samostatného jednání nemohl vzniknout žádný závazek. Jestliže kupříkladu nezletilý uzavře kupní smlouvu bez souhlasu zákonného zástupce a tento také

---

¹¹⁶ LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. München : C.H.Beck München, 2004. Rechtsgeschäfte, s. 449

odmítne udělit následné schválení, je závazková kupní smlouva absolutně neplatná. Uplatněním *Abstraktions- a Trennungsprinzipu*, jak byly výše popsány, dojde k neplatnému převodu peněz na zletilého prodávajícího, ale k platnému převodu a nabytí vlastnictví kupcem tu koupí nezletilým. Nezletilý tak bude vlastníkem jak kupované věci, tak zároveň stane vlastníkem peněz, které zaplatil jako kupní cenu. Prodávající bude v tomto případě povinen vydat finanční prostředky jejich vlastníkovému a zároveň se může domáhat vydání věci z titulu bezdovodného obohacení. Pokud však mezitím dojde k zániku věci jejím zničením nebo spotřebováním, nelze se domáhat náhrady, vzhledem k tomu, že úprava je chránit nezletilého před sledky jeho jednání.¹¹⁷

eské občanské právo takto jednoznačně vymezeno a zaměřeno není. Úprava způsobilosti k právním úkonům je i u nás ochrana nezletilého, vedle toho však je i značně drazkladen na ochranu druhé smluvní strany. Primárně se vychází z toho, že osoba způsobilost k právním úkonům má. Koncepce vymezení rozsahu právních úkonů, kterým je nezletilý způsobilý, je vázána na obecnou zkušenost s tím, jaká je rozumová a volní vysplost jedince určitého věku. Nezletilý je tak primárně způsobilý ke všem právním úkonům, které svou povahou odpovídají jeho věku. Individuální hledisko je pak pouze druhotným pomocným kritériem. Pokud by tak k danému právnímu úkonu neměl pořadovaný stupeň vysplosti, a je pro jeho vrstevníky běžný, bylo by na něm dokázat, že v konkrétním případě nebyl k takovému úkonu způsobilý podle § 38 odst. 2 OZ. A se tak tvrdí občanského zákoníku chtěli zbavit pauzalizace, spočívající ve stanovení v konkrétních hranicích, jedná si v tomto případě o zobecnění. Otázkou tak zůstává, zda je v našem právním řádu ochrana nezletilého dostatečná.

4.7 Působnost občanskoprávní úpravy způsobilosti k právním úkonům

Ze současně systematicky našeho právního řádu vyplývá, že úprava způsobilosti k právním úkonům a zletilosti obsažená v občanském zákoníku se uplatní tam, kde zvláštní právní předpis nestanoví speciální úpravu. Takovou zvláštní právní úpravu obsahuje například zákoník práce. Osoba, která nabytí zletilosti podle OZ, je pokládána za zletilou i

---

¹¹⁷ MEDICUS, Dieter. *Schuldrecht II*. 13. München : C.H.Beck München, 2006. s.330

v jiných právních odvětvích, pokud tyto neobsahují vlastní zvláštní úpravu. Tam, kde právní předpis požaduje bez dalšího pouze podmínku zletilosti, posuzuje se zletilost na základě § 8 odst. 2 OZ. Jedná-li se však o zletilost osoby mladší 18 let, která ji nabyla uzavřením manželství, je tato otázka složitější a je třeba konstatovat, že v ústředí tam, kde právní předpis vyžaduje plnou způsobilost k právním úkonům i zletilost, osoba, která nabyla zletilosti uzavřením manželství, tuto způsobilost má. Tam, kde ale právní předpisy hovoří o věku 18 let, zejména v oblasti veřejného práva, tato osoba, a zletilá, není k jednání dle tohoto předpisu způsobilá.¹¹⁸

4.8 Zvláštní úpravy

České občanské právo rozlišuje vedle způsobilosti k právním úkonům zvláštní typy způsobilosti, které jsou vůči obecné způsobilosti k právním úkonům různě vymezeny.

4.8.1 Deliktní způsobilost

První z nich je deliktní způsobilost. Deliktní způsobilost je svou podstatou způsobilostí k zaviným protiprávním úkonům a představuje způsobilost vlastním zaviným protiprávním úkonem založit svou odpovědnost.¹¹⁹ Deliktní způsobilost nezletilého se vyvíjí postupně stejně jako způsobilost k právním úkonům a v plném rozsahu se jí nabývá zletilostí. Zákon je při vymezení deliktní způsobilosti veden stejným úelem jako u způsobilosti k právním úkonům a chrání osoby, které pro nezletilost nebo duševní poruchu nejsou schopny posoudit své jednání, nebo nejsou schopny své jednání ovládnout. Deliktní způsobilost se u nezletilého posoudí vždy pro daný konkrétní případ, zda v konkrétním případě, v daném okamžiku, s ohledem na veškeré okolnosti byl nezletilý schopen posoudit následky svého jednání a byl zároveň schopen své jednání ovládnout. Pokud chybí v daném případě jedna ze složek, a rozpoznávací, nebo určovací, není nezletilý za škodu způsobenou svým jednáním odpovědný.¹²⁰ Klíčovou roli u deliktní

---

¹¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milena et al. Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář, 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 42

¹¹⁹ KNAPPOVÁ, Marta, et al. *Občanské právo hmotné I*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2005. s.193

¹²⁰ Tamtéž, s.194

odpovídnosti hrají tzv. osoby, povinné dohledem nad nezletilým. Lze-li nezletilého uznat odpovědným za zpravenou škodu, odpovídají spolu s ním solidárně osoby, které nad ním zanedbaly dohled. Nebude-li nezletilý v konkrétním případě za své jednání odpovědný pro nedostatek deliktní zpravenosti, odpovídají za zpravenou škodu výlučně osoby, které zanedbaly dohled.¹²¹ Osoby, povinné dohledem se své odpovědnosti mohou zprostit, pokud prokáží, že v daném případě dohled nezanedbaly.

4.8.2 Testovací zpravenost

Obanský zákoník dále obsahuje zvláštní úpravu pro zpravenost nezletilého po ústí závěru. Jedná se o jedinou výjimku, kdy obanský zákoník vymezuje pevnou věkovou hranici zpravenosti k určitému právnímu úkonu. Zákon stanovuje hranici 15 let tak, že osoby mladší 15 let zcela vyloučily ze zpravenosti po ústí poslední věkové hranice je pro tento úkon zcela nezpravenými. Osobám, které dovršily 15 let, zákon sice zpravenost k po ústí závěru ti přiznává, omezuje je ale ve výběru formy tohoto úkonu. Nezletilí, kteří dovršili 15 let, tak mohou projevit svou vůli pouze ve formě notářského zápisu dle § 476d odst. 2 OZ. Zpravenost k po ústí závěru ti se vždy posuzuje k době, kdy byla po ústí závěru. Pozdější zbavení nebo naopak nabytí zpravenosti nemá na platnost závěru ti vliv. Zákon tak reaguje na obecné zkušenosti s vývojem nezletilých a stanoví věkovou hranici, kdy by měl nezletilý schopen posoudit následky po ústí závěru ti daného obsahu. Pokud by nezletilý takového stupně vyspělosti nedosáhl, posuzovala by se platnost právního úkonu podle § 38 odst. 2 OZ.¹²²

4.8.3 Zpravenost určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů a výkon rodičovské zodpovídnosti

Co se týče zpravenosti nezletilého rodiče u určit platného prohlášení o otcovství, ať do novely zákona o rodině zákonem č. 91/1998 Sb., s účinností od 1.8.1998, panovala pochybnost, zda je nezletilý vůbec schopen takové prohlášení samostatně určit. Tato

---

¹²¹ TŮVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; *Obanský zákoník I*, 1.vyd. Praha : C.B.Beck, 2008. s.1231

¹²² TŮVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří et al.; *Obanský zákoník II*, 1.vyd. Praha : C.B.Beck, 2008. s. 1297

otázka byla posuzována podle obecné občanskoprávní úpravy o způsobilosti k právním úkonům, tedy § 9 OZ. Pokud pak byla na základě tohoto zhodnocení shledána způsobilost nezletilého, mohl prohlášení učinil před národním výborem pověřeným vést matriku, nebo před soudem. Novela odstranila pochybnost o tom, zda je nezletilý způsobilý učinil projev sám ujmou k určení otcovství a zároveň vyloučila možnost, aby nezletilý učinil takový projev před matričním úřadem (před novelou se jednalo o národní výbor pověřený vést matriku).¹²³ Nyní může takové prohlášení učinil nezletilý podle § 52 odst. 2 ZR pouze před soudem. Otázkou však stále zůstává, zda je nezletilý v důsledku v konkrétním případě způsobilý k takovému projevu, nebo musí být učinil takový projev jeho zákonným zástupcem. Přitom je třeba přihlídnout k § 9 OZ, zda je takové prohlášení přiměřené rozumové a mravní vyspělosti nezletilce odpovídající jeho věku a zda je nezletilý rodič schopen posoudit význam tohoto prohlášení.¹²⁴ Je-li nezletilý k takovému projevu sám způsobilý, jifi není nutný souhlas zákonných zástupců, a matriční praxe dříve tento souhlas vyžadovala.¹²⁵ Pokud však soud dospěje k závěru, že nezletilý k takovému projevu způsobilý není, učinil ho jeho jménem jeho zákonný zástupce. Vzhledem k tomu, že se v případě určení otcovství dle § 52 jedná o souhlasná prohlášení obou rodičů, jedná se tedy o dva jednostranné právní úkony. Nezáleží na tom, zda je nezletilý otec dítěte i matka, v obou případech je vyloučeno učinil takový projev v le před matričním úřadem a musí být učinil před soudem.

Rodičovská práva a povinnosti tvořící rodičovskou zodpovědnost má zásadně dle § 34 odst. 2 ZR pouze rodič s plnou způsobilostí k právním úkonům. Pokud jde o nezletilého rodiče, upravuje zákon možnost takovému rodiči přiznat alespoň dílčí oprávnění tvořící obsah rodičovské zodpovědnosti vztahující se k péči o dítě (§ 34 odst. 3 ZR). Předpokladem přiznání rodičovské zodpovědnosti nezletilému rodiči je, že jde o nezletilého staršího 16 let.¹²⁶ Soud při své rozhodování vezme v úvahu, zda je rodič

---

¹²³ SPÁČIL, Jiří. Určení a popření otcovství po novele zákona o rodině. *ASPI o povodní a upravené texty pro ASPI*. ze dne 14.3.2001, ASPI ID: LIT22336CZ

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu SSR, sp.zn.: 5 Cz 97/80, Sb.r.civ. . R 48/1984

¹²⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milena et al. *Zákon o rodině, zákon o registrovaném partnerství*, 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 256

¹²⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milena et al. *Zákon o rodině, zákon o registrovaném partnerství*, 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s.131

schopen vykonávat oprávnění a povinnosti, která mu z této rodičovské zodpovědnosti plynou. Jak bylo uvedeno, nezletilý rodič může takto nabýt jen dílčí rodičovskou zodpovědnost, a to v rozsahu péče o dítě ve smyslu § 31 odst. 1 písm. a). Nezletilý rodič se tedy smí o dítě osobně starat, zajišťovat jeho bezpečnou výživu a bezpečnou zdravotní péči. Nezletilý rodič není zákonným zástupcem svého dítěte a nemůže tedy jednat jeho jménem.¹²⁷

4.8.4 Procesní způsobilost

Způsobilost být účastníkem řízení dle občanského práva procesního odpovídá hmotně právní způsobilosti mít práva a povinnosti. Vedle toho způsobilost vykonávat samostatně procesní úkony, tedy samostatně jednat před soudem, se shoduje s úpravou způsobilosti k právním úkonům.¹²⁸ Občanský soudní řád také ve svém ustanovení § 20 připouští procesní způsobilost v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti. Odkazuje tedy na ustanovení hmotného práva obsažená v občanském zákoníku. Protože však jednání před soudem může být v případě obtížnější než hmotně právní úkon, stanoví ustanovení § 23 OSŘ možnost, jak zajistit i v tomto případě ochranu nezletilého. A vyřadí-li to okolnosti případu, může předseda senátu rozhodnout, že fyzická osoba, která nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, musí být v řízení zastoupena svým zákonným zástupcem, i když jde o věc, v níž by jinak mohla jednat samostatně.¹²⁹

4.9 Vládní návrh rekonstrukce občanského zákoníku

V současné době velmi aktuální je otázka nového občanskoprávního kodexu. 200 let po přijetí všeobecného občanského zákoníku by se rok 2011 mohl stát rokem přijetí nového základu soukromého práva v České republice. Návrh nového občanského zákoníku (dále

---

¹²⁷ Tamtéž

¹²⁸ WINTEROVÁ, Alena. et al. *Civilní právo procesní*, 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 145

¹²⁹ WINTEROVÁ, Alena. et al. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 3. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. s. 47

jen šNávrhō) se nyní po zhruba deseti letech p íprav dostává do po áte ní fáze legislativního procesu, po átkem ledna 2011 byl rozeslán do p ípomínkového ízení a v sou asné dob probíhá proces vypo ádání p ípomínek obdrfených v rámci tohoto p ípomínkového ízení.¹³⁰ Jak skon í osud této dlouho p ípravované osnovy, je nyní v rukou politických reprezentant . Návrh jifl jednou v roce 2008 úsp –n pro-el p ípomínkovým ízením a byl schválen vládou 27.4.2009 a jako vládní návrh zákoníku byl v kv tnu doru en do Poslanecké sn movny, sn movna v–ak návrh z d vod u pádu vlády jifl z asových d vod nestihla projednat. Kafdopádn se jedná o pozoruhodné právní dílo, na kterém se podílela ada významných osobností eské právní v dy. I pro otázku zp sobilosti k právním úkon m p iná-í tento návrh do eského práva adu novinek.

My-lenka nového ob anskoprávního kodexu není nijak nová, jifl záhy po roce 1990 se projevovala pot eba zm ny v oblasti kodifikace ob anského práva. Zákoník z roku 1964 byl do zna né míry ovlivn n dobou svého vzniku a ob anské právo bylo p izp sobeno pot ebám reffimu. Zásadní neduhy spjaté se socialistickým pojetím práva byly odstran ny novelou zák. . 509/1991 Sb. s tím, fle m la upravit dosavadní ob anský zákoník do doby, nefl bude vypracována celá nová ob anskoprávní kodifikace.

První ucelený návrh Koncepce nového ob anskoprávního kodexu (dále jen šKoncepceō) p edloflil ministr spravedlnosti JUDR. Ji í Novák a zve ejnil jej asopis Právní praxe (. 5-6/1996). Tato Koncepce navazovala na výsledky kolokvia šReforma civilního práva v Evrop ō, které uspo ádala Rada Evropy ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti R a dal-ími institucemi v zá í 1994 v Krom ífi a významn se na ní podílel profesor Franti-ek Zoulík¹³¹, který je také autorem pr vodní zprávy k materiálu šKoncepce nového civilního kodexu¹³². Co se tý e úpravy zp sobilosti k právním úkon m fyzických osob, po ítala tato Koncepce s návratem k stanovení pevných v kových hranic, na základ kterých definuje r zné stupn zp sobilosti k právním úkon m. Toto je v pr vodní zpráv

---

¹³⁰ ELIÁ^{TM}Karel. *Bude rok 2011 rokem nového ob anského zákoníku?*, Právní rozhledy, 1/2011, s. 11

¹³¹ ELIÁ^{TM}Karel; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiška nového kodexu soukromého práva*, 1.

Praha: Linde Praha, a.s., 2001, s. 37

¹³² uve ejn na v asopise Právní praxe . 8-9/1996

k návrhu Koncepce občanského zákoníku pro potřeby právní jistoty.¹³³ Tato Koncepce se zabývá sobilostí nezletilých k právním úkonům v ústředních bodech 18. a 19. Pro nabytí zletilosti stanoví stejné podmínky, jako jsou dosud, tzn. dosažení 18. roku věku a uzavřením manželství se souhlasem soudu. Dále připouští možnost prokázání svéprávnosti před dosažením zletilosti, po dosažení 16. roku věku, rozhodnutím soudu. Koncepce byla postavena na stejných věkových hranicích jako tzv. Střední občanský zákoník 1950. *Nezletilí, kteří nedovrší 6. rok věku, nejsou způsobilí k žádným právním úkonům. Způsobilost ostatních nezletilých k právním úkonům je omezena; mohou činit pouze právní úkony ke svému prospěchu, ujmout se dle svých vůlí a uzavírat smlouvy, pokud je jejich plnění v jejich zájmu. Nezletilí, kteří dovrší 15. rok věku a ukončí povinnou školní docházku, mohou též uzavírat pracovní smlouvy a nakládat s pracovní odměnou; mohou též činit jejich zájmem úkony ohledně osobních práv a rodinných vztahů; za podmínek stanovených zákonem mohou zůstat závislí.*¹³⁴ Tato Koncepce však zůstala pouhou koncepcí a práce na nové kodifikaci následně uvázly a omezily se pouze na přípravu občanského zákoníku formou novel zaměřených na harmonizaci českého občanského práva s právem evropských společenství.

Nový impuls k probuzení myšlenky na vznik nového uceleného kodexu soukromého práva inicioval v roce 2000 tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Otakar Motejl, který pověřil profesora Karla Eliáše a docentku Michaelu Zuklínovou přípravou nového občanského zákoníku. V činném záměru vláda ČR schválila usnesením č. 345 ze dne 18.4.2001, tento záměr uřídil koncepci budoucího zákoníku a základní obrysy jeho klíčových institutů. Ministerstvo spravedlnosti pak představilo první verzi návrhu nového kodexu dne 17. 5. 2005. Návrh nového zákoníku klade důraz jak na naše demokratické právní tradice, tak i na principy a standardy soukromého práva v Evropě.

V první řadě je třeba upozornit, že návrh nového občanského zákoníku se v mnoha případech vrací k tradiční právní terminologii a zavádí nová označení. Stávající pojem

---

¹³³ Zoufík F.: Průvodní zpráva k materiálu šKoncepce nového občanského zákoníku in *Právní praxe* . 8-9/1996, str. 593

¹³⁴ Návrh koncepcie občanského zákoníku in *Právní praxe* . 5-6/1996, str. 260

právní úkon nahrazuje pojmem právní jednání, namísto právního vztahu pak hovoří o právním poměru a způsobilost k právním úkonům nahrazuje pojmem svéprávnost. Pojem svéprávnost vychází z římského práva, které rozlišovalo osoby svého práva, *sui juris*, od osob cizího práva, *alieni juris*. V českém právu byl tento pojem užíván je-t zákoníkem z roku 1950. Otázka vhodnosti návratu k této tradičnímu pojmu je mezi odbornou veřejností sporná. Odpovíci¹³⁵ argumentují tím, že k tomu není vhodné, ale pouze historický. Je nutné poznamenat, že i nový občanský zákoník stále s pojmem způsobilosti k právním jednáním (úkonům) pracuje a v případě nezletilých hovoří o způsobilosti jednat. V ustanovení § 31 Návrhu stanoví, že: *Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k jednáním co do povahy proim eným rozumové a volní vyllosti nezletilých jeho vku. Z dikce Návrhu tak vyplývá, že osoby, které nemají plnou svéprávnost, mají omezenou způsobilost k právním úkonům. I § 33 Návrhu, který nově vymezuje možnost udělení souhlasu zákonného zástupce s provozováním výdělečnéinnosti nezletilého, hovoří doslova o tom, že se nezletilý udělením takového souhlasu stává způsobilý k jednáním, je-li jsou s touto inností spojena. A kolik se tedy Návrh nového zákoníku chce zbavit pojmu způsobilost k právním úkonům, zcela se mu to nedaří a stále s ním pracuje. Což úplně nepodporuje argumentaci o nutnosti návratu k pojmu svéprávnost. Dle mého osobního názoru je pojem způsobilosti k právním úkonům (i jednáním) příliš široký a lépe vyjadřuje podstatu tohoto právního institutu. Zároveň ale chápu a oceňuji snahu vrátit se k pojmu k tradiční terminologii evropského kontinentálního práva založeného římským právem. Autoři Návrhu v doprovodné zprávě také uvádí jako argument znovuzavedení pojmu svéprávnost to, že tuto právní vlastnost obdobně označují i jiné evropské jazyky. Na druhou stranu je ale nutno poznamenat, že pojem způsobilost k právním úkonům je také užíván v dalších zemích, a to nejen v zemích bývalého východního bloku (jako je Polsko i Slovensko), ale i například v německy mluvících zemích (Německo, Rakousko, Švýcarsko). Pojem způsobilost k právním úkonům tedy nelze považovat pouze za konstrukt vedený snahou socializace práva.*

---

¹³⁵ LAVICKÝ, Petr. Kritické poznámky ke koncepci návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2007, 23, s. 848

Návrh se snaží striktně rozlišovat mezi pojmy svéprávnost a zletilost, kdy zletilost je vázána pouze na podmínku veku a lov k ní nabývá dosažením veku 18 let. Naproti tomu svéprávnost je způsobem samostatného právního jednání. Dodržení tohoto přesného vymezení a vzájemného oddělení pojmů je jistě žádoucí a dle současných úprav dochází k jejich zaměňování a ztotožňování. Až zpravidla nabytím zletilosti nabývá lov k svéprávnosti, nemusí tomu tak být vždy. Svéprávnosti lze naopak nabýt i před dosažením zletilosti, a to buď uzavřením manželství, shodně se současnou úpravou, nebo nově také formou emancipace. Zároveň je možné, aby lov k zletilosti svéprávnosti pozbyl.

Autoři Návrhu se při jeho zpracování inspirovali mnoha zahraničními úpravami (např. nizozemský občanský zákoník, zákoník provincie Québec, tak i německý BGB) a do značné míry vychází i z obecného občanského zákoníku a návrhu rekodifikace z roku 1937.

Návrh se vnuje otázce svéprávnosti oproti stávající úpravě podstatně podrobněji, a to v §§ 29 a 37.

Ustanovení § 29 je v nově nabytí zletilosti. Jak bylo výše uvedeno, Návrh počítá se zachováním současných hranic 18 let pro nabytí zletilosti. Před nabytím zletilosti lze svéprávnosti nabýt poznáním svéprávnosti soudním rozhodnutím, tedy emancipací, nebo uzavřením manželství, kdy pro nabytí zletilosti uzavřením manželství návrh počítá se shodnými podmínkami, jako jsou nyní. § 616 Návrhu stanoví, že manželství nemůže uzavřít nezletilý, který není plně svéprávný. Dle odstavce 2 tohoto ustanovení pak může soud ve výjimečných případech povolit uzavření manželství nezletilému, který není plně svéprávný a dovršil veku 16 let, jsou-li proto důležitá důvody. Výkladem tohoto ustanovení může a contrario dojít k tomu, že Návrh povoluje uzavření manželství nezletilému bez povolení soudu také v případě, kdy již dříve nezletilý nabyl svéprávnosti jejím poznáním dle § 37 Návrhu.

Návrh také zachovává současně pojetí způsobem sobilosti k právním úkonům, kdy nezletilý je způsobem sobilý k takovým právním jednáním, která jsou co do povahy přiměřená rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho veku. Toto se týká pouze nezletilých, kteří dosud nenabyli svéprávnosti emancipací, nezletilý, který takto nabyl svéprávnosti, je způsobem sobilý ke všem právním úkonům. Navíc Návrh stanoví ještě další omezující kritérium způsobem sobilosti k způsobem sobilosti k právním úkonům v § 36, kde stanoví, že je vyloučeno bez

ohledu na ostatní ustanovení zákona, aby nezletilý jednal v těchto záležitostech, k nimž by i jeho zákonný zástupce potřeboval povolení soudu. Opět se dostáváme k otázce, zda se v případě posuzování kompetence rozumové a volní vysplosti jedná o objektivní i subjektivní kritérium. Pokud jde o citaci zákona, ten hovoří doslova o *rozumové a volní vysplosti nezletilých vku nezletilého*, což by stejně jako u souasných právní úpravy hovořilo pro objektivní kritérium, tedy pro méně obecné vysplosti nezletilých dané vkové kategorii. Autoři však v doprovodné zprávě k návrhu občanského zákoníku¹³⁶ hovoří o *způsoblosti nezletilého k právním jednáním odpovídajícím jeho individuální vysplosti*. Proto bude zejména opět otázkou praxe a judikatury, jak se k této otázce postaví.

Novým institutem, který návrh do našeho právního řádu zavádí, je možnost udělení předchozího souhlasu k právnímu jednání nezletilého zákonným zástupcem. Autoři se tak vrací k myšlence, že jsou to právě zákonní zástupci nezletilého, tedy zpravidla rodiče, kteří nezletilého nejlépe znají a kteří jsou proto schopni posoudit jeho individuální schopnosti a způsoblost k určitému právnímu jednání. Zákonný zástupce tak podle § 32 Návrhu může udělit souhlas jak k jednotlivému úkonu, tak i k určitému komplexu jednání vztažených k dosažení určitého účelu.¹³⁷ Zákon pak stanoví dva korektivy, kterými usměrňuje možnost udělení souhlasu. A to zprvu pro případ, kdy udělení povolení k určitému jednání zákon zvlášť zakazuje, nebo udělení takového souhlasu vybojuje z mezí zvyklostí soukromého života. § 33 odst. 2 Návrhu stanoví, že souhlas může projevit kterýkoli ze zákonných zástupců, má-li jich nezletilý více a to včetně osob. Zákon tak na rozdíl od německé úpravy neumožňuje udělení souhlasu v nezletilému, čímž se dle mého názoru zabrání problémům, které v německé právní praxi přináší právě udělení souhlasu v nezletilému. Zákonný zástupce může svůj souhlas kdykoli omezit nebo vzít zpět, samozřejmě pouze s účinností do budoucna. Zavedení tohoto institutu do našeho právního řádu bude jistě přínosné. Udělení souhlasu dává možnost rodičům rozšířit okruh záležitostí, které si nezletilý může zaříditi sám v závislosti na jeho individuální vysplosti. Tímto způsobem lze zároveň zabránit adne rovnanostem v tom, k čemu je nezletilý způsobilý, pokud zákonný

---

¹³⁶ Doprovodná zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, verze leden 2011, s. 50

¹³⁷ Tamtéž, s. 51

zástupce předtím udělí souhlas. Otázkou však zůstává, do jaké míry bude tento institut vyvíjen.

Autoři Návrhu se v BGB inspirovali v případě další zvláštní formy udělení souhlasu zákonného zástupce k jednání v rámci určitého okruhu záležitostí, a to v § 112 BGB. Zákonný zástupce by tak nově mohl nezletilému udělit souhlas k provozování obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti. Vzhledem k možným závažným následkům, které toto zmocnění může na postavení nezletilého mít, vyřazuje k němu zákon, stejně jako je tomu právě v BGB, pívolení soudu. Udělením tohoto souhlasu by se pak nezletilý stal způsobilý k veškerým právním jednáním, která jsou s danou činností spojena. Pívolení soudu by pak zároveň nahrazovalo podmínku určitého věku, kterou stanoví jiný právní předpis pro provozování určité činnosti (§ 33 odst. 2 Návrhu). K případnému odvolání souhlasu by pak bylo rovněž třeba pívolení soudu.

Vzhledem k tomu, že by měl nový občanskoprávní kodex tvořit základ veškeré úpravy soukromého práva, zahrnuje Návrh i úpravu způsobilosti k právním jednáním v rámci pracovních právních vztahů. Do civilního kodexu by tato úprava měla být zahrnuta, nebo se jedná o jednu ze statusových otázek.¹³⁸ Tuto otázku řeší Návrh na rozdíl od otázky souhlasu k provozování výdělečné činnosti odlišně od BGB. Dle § 113 BGB nezletilý potřebuje souhlas zákonného zástupce, aby mohl uzavřít pracovní smlouvu a získal způsobilost v oblasti pracovního nebo služebního poměru. V případě, že se jedná o rodiče, nelze tento souhlas nahradit, a to ani soudním udělením souhlasu. Nezletilý tak v německém právu nemůže být účastníkem pracovního právního vztahu bez souhlasu rodičů, a to ať do nabytí plné způsobilosti k právním úkonům. Německá úprava je tak v tomto ohledu velmi přísná. V některých zemích vyřadí souhlas zákonného zástupce jen do dovršení 16 let věku nezletilého.¹³⁹

Česká možná budoucí úprava zvolila koncepci jinou. Nejprve v § 34 Návrhu reaguje na mezinárodní závazky Evropské unie a v souladu s Úmluvou Mezinárodní organizace práce č. 138/1937 a směrnicí Rady 94/33/ES stanoví zákaz práce osob mladších 15 let a

---

¹³⁸ Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, verze leden 2011, s. 51

¹³⁹ Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, verze leden 2011, s. 52

nezletilých, kteří nedokoují nebo mají povinnou školní docházku.¹⁴⁰ Tito nezletilí mohou vykonávat pouze uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost.

Nezletilý, který již dovršil 15 let a ukončil povinnou školní docházku, se může sám zavázat k výkonu závislé práce podle předpisů pracovního práva. Návrh nadto přináší novou možnost pro zákonného zástupce nezletilého, který nedosáhl veku 16 let, rozvázat jeho pracovní poměr nebo smlouvu o výkonu práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek jako pracovní poměr, pokud je to nutné v zájmu vzdělání, vývoje nebo zdraví nezletilého. Tato úprava obsažená v § 35 odst. 2 Návrhu není otázkou statusovou, proto se počítá s tím, že by měla být spíše zahrnuta do zákoníku práce.¹⁴¹

Jak již bylo výše uvedeno, Návrh počítá s další možností nabytí zletilosti, a to emancipací. Emancipace představuje přiznání zletilosti soudním rozhodnutím. Jedná se o tradiční právní institut známý již v době římského práva jako *prominutū let* (*venia aetatis*), který umožňoval za splnění stanovených podmínek přiznat svéprávnost, před dosažením vkové hranice zletilosti. V našem právním řádu se tento institut naposledy uplatňoval v době činnosti obecného občanského zákoníku, který umožňoval prominutí let úředním rozhodnutím se souhlasem otce nezletilci, který dosáhl veku 18 let. Se snížením vkové hranice pro dosažení zletilosti na 18 let občanským zákoníkem z roku 1950 byl tento institut z našeho práva vypuštěn. Naproti tomu například v Rakousku si ABGB tento institut zachovalo a naopak jej ještě rozšířilo. I zde došlo ke snížení vkové hranice zletilosti, a to na 19 let. ABGB dává zprvu možnost prominutí let a přiznání zletilosti nezletilému, který dosáhl veku 18 let (§ 174 ABGB). O nabytí zletilosti rozhodne soud na návrh nezletilého, matky, otce, nebo zákonného zástupce nezletilého, pokud s tím nezletilý souhlasí a pokud projevilo schopnost se o své záležitosti patřičně samostatně starat. Vedle toho ale umožňoval i prodloužení doby nabytí zletilosti pro případ, kdy je nezletilý ve vývoji z etelně opožděn a není proto schopen své záležitosti bezpečeně obstarat sám. Takto

---

¹⁴⁰ Tamtéž

¹⁴¹ Tamtéž, s.54

prodloužená nezletilost končí dosažením vku 21 let (§ 173 ABGB) a soud o tom rozhoduje jak na základ návrhu, tak i z úřední povinnosti.¹⁴²

Možnost p iznání svéprávnosti je upravena v § 37 Návrhu. Návrh na p iznání svéprávnosti může podat jak sám nezletilý, tak i jeho zákonný zástupce. Je-li ale Návrh podán zákonným zástupcem, nelze svéprávnost p iznat bez souhlasu nezletilého. Podmínky pro to, aby soud návrhu vyhověl, jsou dosažení vku –estnácti let, souhlas zákonného zástupce nezletilého a musí být osvědčena schopnost nezletilého sám se řídit a obstarat si své záležitosti. Důvodová zpráva k Návrhu navíc uvádí jako podmínku souhlas orgánu péče o nezletilé.¹⁴³ Návrh zároveň otvírá možnost pro p iznání svéprávnosti i z jiných vážných důvodů, je-li to v zájmu nezletilého, ale nejsou splněny veškeré výše uvedené podmínky. Chybí-li například souhlas zákonného zástupce, nezletilý však může sám a obstarává si samostatně vlastní záležitosti, může mu soud svéprávnost p iznat.

Návrh neumožňuje dodatečné schválení právního úkonu nezletilého a učiní-li tak nezletilý právní úkon, ke kterému není způsobilý, bude tento úkon stejně jako dle platného obanského zákoníku absolutně neplatný (§ 533 Návrhu).

Návrh nového obanského zákoníku tak otevírá řadu nových možností. Jestli skončí pouze jako návrh, nebo se stane platným základem soukromého práva, ukáže teprve čas, každopádem se jedná o pozoruhodné právní dílo.

---

¹⁴² RUMMEL, Peter et al. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. I. Band.* 2.vyd. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. 1990. S. 236

¹⁴³ Důvodová zpráva k návrhu nového obanského zákoníku, verze leden 2011, s. 55

Závěr

Nyní by bylo na místě ob popsané úpravy n jakým zp sobem posoudit a porovnat. Ob úpravy jsou postaveny na r zných koncepcích. N mecká právní úprava otázky zp sobilosti nezletilých je zna n obsáhlá a ob anský zákoník o ní pojednává v § 104 afl 113 BGB. Tato problematika pat í k základním otázkám n mecké ob anskoprávní nauky a je jí v nována zna ná pozornost v právní teorii i výuce n meckého ob anského práva. V e-ení dané otázky se zrcadlí koncepce celého BGB. Úprava je velmi precizn teoreticky propracována, av-ak na druhou stranu jí lze asi vytknout afl p íli-nou komplikovanost. Naproti tomu eský ob anský zákoník si p i vymezení zp sobilosti nezletilých vysta í se dv ma paragrafy, § 8, 9 OZ. Nelze v-ak jednodu-e íci, která úprava je správná i lep-í, proto se pokusím porovnat ob úpravy z n kolika základních hledisek.

Srovnáme-li d raz, který kladou jednotlivé úpravy na ochranu nezletilého ve smluvních a obdobných vztazích, je n mecká právní úprava zam ena na ochranu nezletilého zcela jednozna n a ochrana nezletilého je základním výkladovým pravidlem v dané oblasti vztah . Celá úprava obsažená v BGB je v prvé ad zam ena na to, aby byl nezletilý chrán n p ed ve-kerými mofnými negativními následky svého jednání. Bez sou innosti zákonného zástupce tak nem fle nezletilému afl do dovr-ení 18 let vzniknout fládný závazek z jeho jednání. eská právní úprava je z tohoto hlediska zdrflenliv j-í. Stejn jako v n meckém právu je ú elem úpravy ochrana osob nezp sobilých pro nedostatek v ku, snaží se v-ak dát stupe ochrany do rovnováhy s ochranou dobré víry druhé smluvní strany, ímfl do zna né míry ochranu nezletilého oslabuje.

Co se tý e ochrany smluvního partnera, je d raz, který je kladen v eském právu, mnohem intenzivn j-í. Tak se teorie a praxe usnesla na tom, fle pokud jde o posuzování rozumové a volní vysp losti v závislosti na v ku, jde o objektivní kritérium, tzn. jak se obecn jeví daný úkon p im ený zp sobilosti odpovídající ur ítému v ku. Pokud by tak nezletilý nedosahoval pr m mé vysp losti nezletilých jeho v ku, leflelo by na jeho bedrech d kazní b emeno spo ívající v prokázání, fle se jednalo v jeho p ípad o du-evní poruchu, tedy poruchu vývoje, která ho ínila k tomuto právnímu úkonu neschopným. Z tohoto hlediska lze mít pochybnosti o tom, zda ochrana nezletilého je v eské právní úprav dostate ná. V n mecké úprav se princip ochrany dobré víry druhé smluvní strany tém

neuplatní, zákon stanoví pouze dva instituty, které chrání smluvního partnera jen velmi omezeně. Dostane-li se kdykoli v praxi do rozporu s ochranou nezletilého, pak má vředy p ednost ochrana nezletilého.

Dalším kritériem, které se pro zhodnocení právního úkonu nabízí, je prostor, který právní úprava poskytuje pro jednání nezletilých. Česká právní úprava je ve své koncepci, dalo by se říci, p irozen j-í. P ihlíí k postupnému vývoji lidské osobnosti a v závislosti na tom p iznává nezletilému zp sobilost k právním úkon m. N mecká úprava se z tohoto hlediska m fle zdát rigidní a striktní, kdyfl neumohl uje nezletilému afl do 18 let u init jakýkoli jeho zavazující právní úkon bez sou innosti zákonného zástupce. Na druhou stranu v p ípad , fle nezletilý má souhlas zákonného zástupce, m fle v dané v ci jednat sám. Vedle toho má v tomto ohledu klí ový význam, tzv. *Taschengeldparagraf* - paragraf o kapesném, který se zdá být dostate ný pro poskytnutí prostoru nezletilému, aby s jemu sv enými prost edky voln nakládal, ímfl umohl uje nezletilému vy izovat si osobn b fné zálefitosti a p sobí zárove výchovn .

Z tohoto pohledu m fleme také hodnotit jednotlivé úpravy, a to jak významnou úlohu hrají rodi e p i zastupování nezletilého, resp. do jaké míry se podílí na jednání nezletilého. V tomto ohledu eská právní úprava tuto otázku e-í jednodu-e tak, fle nezletilý bu k ur itému právnímu úkonu zp sobilý je, a v tom p ípad jej m fle u init sám bez jakékoli dal-í sou innosti se svým zákonným zástupcem a se v-emi d sledky z daného právního úkonu pro n j plynoucími, nebo k takovému úkonu zp sobilý není, a pak jej jeho jménem za n j iní jeho zákonný zástupce, fládnou jinou mofnost na-e právní úprava neumohl uje. Zákonný zástupce tak nem fle fládným zp sobem zmocnit nezletilého k ur itému úkonu, nem fle ani dodate n právní úkon schválit. Vládní návrh ob anského zákoníku nov p ipou-tí mofnost p edb fného souhlasu. N mecká právní úprava v tomto zohled uje my-lenku, fle jsou to práv zákonní zástupci, tedy zpravidla rodi e, kte í nezletilého nejlépe znají a jsou tak schopni posoudit k jakému jednání je zp sobilý. Zárove je to i mofnost jak výchovn na nezletilého p sobit.

N mecká právní úprava je, jak vyplývá z celého výkladu, velmi precizní v tom, fle se snaží ve-keré pojmy co nejjasn ji vymezit a zákonem definovat. Tak stanoví, co je p edchozí souhlas, podmínky jeho formy a ur ení projevu atd. P i vymezení, k jakému

právnímu úkonu je nezletilý zp sobilý, stanoví p esné v kové hranice a kritérium pro posouzení úkonu, a to právní prosp ch. Na druhou stranu bychom se m li ale podívat na to, jak se daná úprava odráží v praxi. Protože a je eská úprava zna n sporá a jednoduchá, mnoho pojm je ponecháno na výkladu judikaturou a praxí, práv snad v její jednoduchosti tkví to, že v zásad nep iná-í významn j-í komplikace. Judikatura vy-ích soud se otázkami týkajícími se zp sobilosti nezletilých k právním úkon m a platností jednotlivých právních úkon u in ných nezletilým zabývala ádov jen ve v n kolika p ípadech. Naproti tomu v N mecku je tato problematika p edm tem ástých diskuzí a judikatura v této oblasti je velmi bohatá.

Proto na záv r jsem nucena p iznat, že a se mi n mecká právní úprava po teoretické stránce velmi líbí, je výborn ě zpracovaná a pro právníka velmi zajímavá ke studiu, eská úprava p sobí mnohem p ehledn ji, pro b fného lov ka srozumiteln ji a v praxi z ejm p iná-í mnohem men-í komplikace.

Seznam zkratek

OZ	zák. . 40/1964 Sb., ob anský zákoník, v platném zn ní
OS	zák. . 99/1963 Sb., ob anský soudní ád, v platném zn ní
ZR	zák. . 94/1963 Sb., o zákon o rodin , v platném zn ní
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch, v platném zn ní
ABGB	Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch, císa ský patent . 947/1811Sb.z.s., obecný ob anský zákoník
Návrh	Návrh ob anského zákoníku, verze leden 2011
Koncepce	Koncepce nového civilního kodexu, zve ejn ná v asopise Právní praxe . 5-6/1996
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, v platném zn ní

Použitá literatura

BÍLÝ, Jiří. *Právní d jiny na území* R. 1. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2003. 360-361 s. ISBN 80-7201-429-3

BORK, Reinhard. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs, 2.*, Thübingen: Mohr Siebeck 2006, ISBN: 978-3-16-150527-0

BRAMBERGER, Heinz G.; ROTH, Herbert et al. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 1*. 1. vyd. München : C.H.Beck München, 2003. s. 392, ISBN: 3-406-46510-2

BROX, Hans; WALKER, Wolf-Dietrich: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs, 2.* vyd. Thübingen: Mohr Siebeck, 2006, marg. . 279, ISBN: 3-452-24044-4

CZEGUHN, Ignacio. *Geschäftsfähigkeit - beschränkte Geschäftsfähigkeit - Geschäftsunfähigkeit*. 1. vyd. Berlin : Erich Schmidt Verlag GmbH & Co., 2003. ISBN 3-503-07474-0

ELIÁŠ, Karel, et al. *Ob anský zákoník. Velký akademický komentář , 1.svazek.*, 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, ISBN: 978-80-7201-687-7

ERMAN, Walter et al.. *Bürgerliches Gesetzbuch.Handkommentar*, 12. vyd. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2008, ISBN 978-3-504-47100-2

FIALA, Josef; KINDL Milan, et al. *Ob anský zákoník.Komentář . I.díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer R, a.s., 2009, ISBN: 978-7357-395-9

HEIDEL, Thomas, et al. *AnwaltKommentar BGB Band 1: Allgemeiner Teil und EGBGB*. 1. Bonn : Deutscher Anwalt Verlag, 2005. s. 433. ISBN 3-8240-0602-2

HRUŠÁKOVÁ, Milena et al. *Zákon o rodin . Zákon o registrovaném partnerství. Komentář* , 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-061-4

HRUŠÁKOVÁ, Milena. *Dít , rodina, stát*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1993, ISBN: 80-210-0694-3

HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodin . Komentář a p edpisy související*. 7. Praha : Linde Praha, a.s., 2005, ISBN: 80-7201-328-9

KASER, Max. *Das Römische Privatrecht*. 2. vyd. München : C.H.Beck München, 1971, ISBN 3-406-01406-2

KASER, Max. *Römisches Privatrecht*, 19. vyd. München, C.H.Beck München, 2008, ISBN: 978-3-406-57623-2

KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SK EJPEK, Michal. *Římské právo*, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995, ISBN: 80-7179-031-1

KNAPPOVÁ, Marta, et al. *Občanské právo hmotné I*. 4. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2005, ISBN: 80-7357-128-7

KÖHLER, Helmut. *BGB, Allgemeiner Teil*. 33. vyd. München : C.H.Beck München, 2009. ISBN: 978-3-406-59059-7

KUKLÍK, Jan, et al. *Vývoj českého práva 1945-1989*. 1. Praha : Linde Praha, a.s., 2009. s. 519, ISBN: 978-80-7201-741-6

LARENZ, Karl; WOLF, Manfred. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 9. vyd. München : C.H.Beck München, 2004, ISBN: 3-406-49843-4

MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. 4. vyd. Praha : Leges, 2010, s. 122, ISBN 978-80-87212-39-4

MEDICUS, Dieter. *Allgemeiner Teil des BGB*, 9.vyd. Heidelberg: Müller Verlagsgruppe, 2006, ISBN 978-3-8114-3441-7

MUSIELAK, Hans-Joachim. *Grundkurs BGB*. 10. vyd. München : C.H.Beck München, 2007, ISBN: 978-3-406-55674-6

ROUŠEK, F.; SEDLÁČEK, J., et.al.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, I. díl*. 1. vyd. Praha: Linhart, Praha 1935 a 1937, reprint pro nové vydání vydalo CODEX Bohemia, s.r.o. Praha, 1998, ISBN: 80-85963-61-2

SÄCKER, Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 1/Teilband 1: Allgemeiner Teil: §§ 1-240. ProstG*. 5. München : C.H.Beck, 2006. ISBN 978-3-406-54841-3

SELTENREICH, Radim, et al. *Dějiny evropského kontinentálního práva*. 3.vyd. Praha : Leges, 2010 s. 416, ISBN 978-80-87212-54-7

SCHELLE, Karel et al.. *Právní d jiny*. 1. vyd. Plze : Ale– en k, 2007. s. 270. ISBN 978-80-7380-043-7

SOERGEL, Hans Theodor, et al. *Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Hebungsgesetzen, Band 1, Allgemeiner Teil (§§ 1 - 240)*. 12. nov p eprac. Stuttgart : Kohlhammer GmbH, 1987. ISBN 3-17-009433-5

STAUDINGER, Julius, et al. *BGB-Neubearbeitung 2004* [online]. Berlin : Sellier-deGruyter, 2004 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: www.beck-online.de

TMWESTKA, Ji í; SPÁ IL, Ji í et al.; *Ob anský zákoník I.,II.*, 1.vyd. Praha : C.B.Beck, 2008, ISBN 978-80-7400-004-1

WINTEROVÁ, Alena. et al. *Ob anský soudní řád s vysv tlvkami a judikaturou*. 3. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. ISBN: 978-80-7201-647-1

WINTEROVÁ, Alena. et al. *Civilní právo procesní*, 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, ISBN: 80-7201-595-8

D vodová zpráva k z. . 40/1964 Sb., dostupná z WWW: http://psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0156_09.htm

D vodová zpráva k Návrhu novému OZ, verze leden 2011, dostupná z WWW: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova%20zprava%20OZ_ver_2010.pdf

Návrh ob anského zákoníku, verze leden 2011, dostupná z WWW: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Navrh%20obcanskeho%20zakoniku_ver_2010.pdf

asopisecké články

KNAPPOVÁ, Marta. Právní subjektivita a zp sobilost k právním úkon m v eskoslovenském ob anském právu. *Rozpravy SAV*. 1961, . 11

LUfínÁ, Romana. Schvalování právních úkon za nezletilé. *Právo a rodina*. 2010, . 4, s. 1-4

VYHNÁNEK, Leo-. K právní otázce zp sobilosti nezletilých k právním úkon m a dosafení zletilosti. *Acta universitatis Palackianae Olomucensis facultas Iuridica*. 1999, ro . 1., . 1

SPÁ IL, Ji í. Ur ení a pop ení otcovství po novele zákona o rodin . *ASPI ó p vodní a upravené texty pro ASPI.* ze dne 14.3.2001, ASPI ID: LIT22336CZ

Legislativní dokumenty:

esko. Zákon . 40 ze dne 26. února 1964 ob anský zákoník. In Sbíрка zákon eské republiky. 1964, ástka 19, v platném zn ní

esko. Zákon . 99 ze dne 04. prosince 1963 ob anský soudní ád. In Sbíрка zákon eské republiky. 1963, ástka 56, v platném zn ní

esko. Zákon . 94 ze dne 04. prosince 1963 o rodin . In Sbíрка zákon eské republiky. 1963, ástka 53, v platném zn ní

eskoslovesnko, Císa ský patent . 946 ze dne 1.6.1811 obecný ob anský zákoník. In Sbíрка zákon soudních. 1811 ástka 946

N mecko. Zákon ze dne 18.08.1896 Bürgerliches Gesetzbuch, , v platném zn ní, dostupný z WWW: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf>

N mecko, Zákon ze dne 20.04.1892 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG), v platném zn ní

dostupný z WWW: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gmbhg/gesamt.pdf>

Judikatura:

Zpráva Nejvyššího soudu SSR, sp. zn.: Cpj 179/75, Sb.r.civ. . R 30/1976

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp.zn: 10 Co 354/2002, zde dne: 18. 6. 2002, in: Soudní rozhledy . SR 10/2002 str. 356

Rozsudek Nejvyššího soudu eské republiky, sp.zn.: 25 Cdo 1005/99 ze dne 13.09.2001, dostupný z WWW: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/EFAB7957BC7E7573C12575EF0037F2E1?openDocument

Rozsudek Krajského soudu v Ostrav , sp.zn: 13 Co 678/79 Sb.r.civ. . R 13/1981

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR, sp.zn.: 5 Cz 119/67 Sb.r.civ. . R 17/1968

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR, sp.zn.: 5 Cz 97/80, Sb.r.civ. . R 48/1984

Resumé

This thesis is focused on legal capacity of minors. The main issue is an extent and circumstances under which minors are legally incapacitated to oblige themselves and to influence their own legal relationships. The thesis is divided into four main parts.

The first part is focused on general definition of legal capacity and the basic concepts of dealing with limited legal capacity.

Second part is dealing with evolution of legal capacity from the foundations set by roman law, it's development on Czech territory to the approval of recent civil code and development in Germany.

Third part contains an interpretation of German legislation. I pursue the German legislation first because it is very sophisticated and provides us with plenty of vantage points on different aspects of the Czech legislation. The part dedicated to the German legislation subdivided into two chapters, where the first one focuses on general characteristics of the legislation and the principle of graduated legal capacity of minors and the second part deals with minors without legal capacity and minors with limited legal capacity.

In the fourth part the Czech legislation is analyzed. First I focus on consideration of minors' capability to act independently with legal effects, then on evaluation of nature of legal acts, representation of minors and consequences of legal acts of unqualified entities and I compare it to the German legislation. The final chapter of the fourth part is focused on possible *lex ferenda* legislation and a draft of the new civil code.

The final part contains short summary and comparison of both German and Czech legislation from different points of view. In my opinion the German legislation is very remarkable, theoretically refined and to lawyers very interesting to study. From practical point of view the Czech legislation seems simpler, reflects evolution of minors' mind more naturally and brings lot less problems in practice.

Legal capacity of minors in Czech and German Law

Klí ová slova:

zp sobilost k právním úkon m / legal capacity

nezletilý/ minor